

Procjena privlačnosti osobe ovisno o spolu, kontekstu konzumacije i učestalosti konzumacije alkohola

Markotić, Anita

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:003519>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Anita Markotić

**PROCJENA PRIVLAČNOSTI OSOBE OVISNO
O SPOLU, KONTEKSTU KONZUMACIJE I
UČESTALOSTI KONZUMACIJE ALKOHOLA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU

ANITA MARKOTIĆ

**PROCJENA PRIVLAČNOSTI OSOBE OVISNO
O SPOLU, KONTEKSTU KONZUMACIJE I
UČESTALOSTI KONZUMACIJE ALKOHOLA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Renata Glavak Tkalić

Zagreb, 2018.

Procjena privlačnosti osobe ovisno o spolu, kontekstu konzumacije i učestalosti konzumacije alkohola

Sažetak

Cilj ovog istraživanja jest ispitati razlike u procijenjenoj privlačnosti osoba suprotnog spola s obzirom na njihov kontekst i učestalost konzumacije alkoholnih pića te spol, i utvrditi odnos između preferirane učestalosti i količine pijenja potencijalnog romantičnog partnera i stvarne partnerove te sudionikove količine i učestalosti pijenja alkoholnih pića. Istraživanje je provedeno *online*, putem društvenih mreža, a u njemu je sudjelovalo 423 studenata s različitih fakulteta unutar cijele Hrvatske, od kojih je 215 bilo ženskog spola. Nakon popunjavanja osnovnih sociodemografskih podataka, sudionici su ispunjavali upitnik konstruiran za potrebe ovog istraživanja, a koji mjeri privlačnost osobe suprotnoga spola za prijateljski, suradnički te kratkoročni i dugoročni romantični odnos, ovisno o učestalosti i kontekstu konzumacije alkoholnih pića te osobe. Konstruiran je i upitnik koji mjeri učestalost i količinu pijenja alkoholnih pića sudionika, njegovog trenutnog romantičnog partnera te preferiranu količinu i učestalost pijenja alkoholnih pića kod potencijalnog romantičnog partnera. Primijenjen je i IPIP-50 (Mlačić i Goldberg, 2007) za ispitivanje osobina ličnosti sudionika. Rezultati su pokazali da su osobe koje piju šest ili više alkoholnih pića jednom tjedno procjenjivane značajno manje privlačnima za suradnički i dugoročni romantični odnos od osoba koje ne piju ili piju umjereno. Samotno i socijalno pijenje alkoholnih pića pokazali su se podjednako privlačnima za sve oblike međuljudskih odnosa. Općenito, muškarci su ženske profile procjenjivali značajno privlačnijima, nego žene muške profile. Sudionici su preferirali partnere koji imaju slične navike pijenja alkoholnih pića kao i oni, pri čemu su žene koje konzumiraju veću količinu alkoholnih pića, bile uspješnije od muškaraca u pronalaženju partnera sličnih navika pijenja.

Ključne riječi: privlačnost, konzumacija alkohola, romantična veza

Assesment of person's attractiveness with regard to sex, context and frequency of alcohol consumption

Abstract

The aim of this study is to explore the differences in estimated attractiveness of persons of the opposite sex with regard to their alcohol consumption context and frequency, as well as participant sex. An additional objective is to determine the relationship between the favoured frequency and amount of drinking of a potential romantic partner and the real amount and frequency of drinking of the partner and the participant. The study has been carried out online using social networks, and 423 students from different faculties within Croatia, of which 215 were female, have participated in the study. After filling out basic socio-demographic information, the participants took part in a survey which was constructed for the purpose of this study. The survey measures attractiveness of a person of the opposite sex for a friendly relationship, co-operative relationship and short-term as well as long-term romantic relationship, depending on the frequency and context of alcohol consumption of the person in question. An additional questionnaire was developed to estimate the frequency and amount of drinking of the participant and their current romantic partner as well as the favoured amount and frequency of alcohol consumption of a potential romantic partner. The participants estimated their personality traits by filling out IPIP 50 questionnaire (Mlačić & Goldberg, 2007). The results showed that the persons who drink six or more alcoholic beverages per week were evaluated as significantly less attractive for a co-operative and long-term romantic relationship than persons who do not drink alcohol or drink it moderately. Solitary and social drinking were evaluated to be equally attractive. Men generally evaluated female profiles as significantly more attractive than vice versa. The participants preferred the partners with similar drinking habits, with women who consume greater amounts of alcohol being more successful at finding a partner with similar drinking habits in comparison with men.

Keywords: attractiveness, alcohol consumption, romantic relationship

Sadržaj

Uvod	2
Percepcija prema konzumaciji alkoholnih pića	4
Osobine ličnosti i konzumacija alkoholnih pića	8
Konzumacija alkoholnih pića i partnerski odnosi	10
Ciljevi i problemi	13
Metoda.....	15
Sudionici	15
Instrumenti	15
Opći podaci	15
Prikaz profila osobe suprotnog spola	15
Samoprocjena ličnosti	16
Navike pijenja alkoholnih pića sudionika te preferirano i stvarno pijenje kod njihovih partnera	17
Postupak.....	17
Rezultati	19
Procjene privlačnosti osoba za različite oblike međuljudskih odnosa	19
Povezanost osobne, preferirane partnerove i stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića	26
Rasprava	28
Zaključak	35
Literatura	36
Prilog 1	45
Prilog 2	47

Uvod

Pijenje alkoholnih pića često je prisutno na raznim društvenim okupljanjima i slavljinama te je prihvaćeno kao sredstvo za opuštanje i relaksaciju (Sakoman, Kuzman i Raboteg-Šarić, 1999), a smatra se i kako uz hranu potiče apetit (Caton, Nolan i Hetherington, 2015). Prema podacima Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkoholnih pića i uzimanju droga među učenicima (ESPAD, 2016), u većini europskih zemalja alkoholna pića lako su dostupna, svaki treći učeniku u dobi od 15 do 16 godina (35%) iskusio je teško pijanstvo u proteklih 30 dana, a gotovo polovica učenika (47%) konzumirala je alkoholna pića do svoje trinaeste godine. U različitim zemljama Europe pokazalo se da muškarci piju više i češće od žena, pri čemu su te spolne razlike manje kod mlađih osoba (Mäkelä i sur., 2006). U usporedbi sa ženama, muškarci značajno češće piju veću količinu alkoholnih pića tijekom jedne epizode s ciljem opijanja (Gmel, Rehm i Kuntsche, 2003).

U Hrvatskoj je pijenje alkoholnih pića vrlo rašireno te su mnogi krajevi prepoznatljivi po svojim tradicionalnim, domaće proizvedenim vinima i ostalim alkoholnim pićima (Kuzman i sur., 2011). Istraživanje raširenosti i obrazaca uporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske pokazalo je kako je prevalencija pijenja alkoholnih pića u posljednjih mjesec dana bila podjednaka u velikim gradovima (57,8%), malim i srednjim gradovima (57,1%) te ruralnim naseljima (57,3%) (Glavak Tkalić, Miletić i Maričić, 2016). Do prvog doticaja s alkoholom često se dolazi još u djetinjstvu, u krugu obitelji i prijatelja. Iako je dostupnost alkoholnih pića regulirana zakonima koji zabranjuju prodaju i usluživanje alkohola maloljetnicima, u Hrvatskoj je, slično kao i u ostalim europskim zemljama, alkohol procijenjen kao lako dostupan (ESPAD, 2016). Prema dobivenim rezultatima istraživanja, 92,3% učenika je u životu pilo alkoholna pića, a više od polovice učenika (54,7%) izjavilo je kako je pilo alkohol u posljednjih 30 dana (ESPAD, 2016). U posljednjih mjesec dana alkoholna je pića konzumiralo 57,4% odraslih Republike Hrvatske, a relativno najveća prevalencija konzumacije alkoholnih pića u posljednjih mjesec dana (63,4%) utvrđena je u dobnoj skupini između 15 i 24 godine (Glavak Tkalić, Miletić i Maričić, 2016). Vrste alkoholnih pića koje hrvatski učenici konzumiraju razlikuju se s obzirom na spol pa tako mladići najčešće piju pivo (57,2%), zatim vino (50,2%) pa žestoka i miješana pića (44,8%), dok djevojke najviše piju vino (43,8%), zatim žestoka i miješana pića (43%) pa pivo (30%) (ESPAD, 2016). Ekscesivno epizodično pijenje, odnosno ispijanje pet

ili više alkoholnih pića u jednoj prigodi, obrazac je pijenja prisutan kod gotovo polovice (46,8%) učenika (ESPAD, 2016). Jednom mjesečno, šest ili više čaša alkoholnog pića zaredom konzumiralo je 17,2% mlađih odraslih osoba, a jednom tjedno njih 11,5% (Glavak Tkalić, Miletić i Maričić, 2016). Za populaciju studenata zagrebačkog te riječkog sveučilišta također je karakteristično pijenje alkoholnih pića te se pokazalo kako svaki treći student alkoholna pića pije šest ili više puta mjesečno, pri čemu mladići piju značajno više od djevojaka (Kuzman, 2011). Kada se uzme u obzir količina popijenih alkoholnih pića, pokazalo se kako je u prosječnom danu konzumiranja najviše onih studenata koji popiju 1 ili 2 alkoholna pića, a zatim slijede oni koji piju 3 ili više pića. Ekscesivno epizodično pijenje dovodi do opijanja pa stoga ima i značajnije posljedice na tijelo i mozak osobe, a prisutno je u 27,9% zagrebačkih i 21,4% riječkih studenata (Kuzman, 2011).

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, prekomjerna konzumacija alkoholnih pića uzrok je smrti 2,5 milijuna ljudi godišnje (Kuzman, 2011). Dugotrajno pijenje alkoholnih pića povezano je s oštećenjem organskih sustava kao što su probavni, živčani, krvožilni i reproduktivni te se pokazalo kako je više od 60 različitih bolesti i ozljeda u izravnoj vezi s konzumacijom alkoholnih pića (Room, Babor i Rehm, 2005). Neke od bolesti koje su povezane s konzumacijom alkoholnih pića su ciroza jetre, različita maligna oboljenja, epilepsija te ovisnost o alkoholu (Room, Babor i Rehm, 2005; Hatton i sur., 2009). Svakodnevno pijenje alkoholnih pića povećava rizik od povišenog krvnog tlaka, odnosno hipertenzije (Stranges i sur., 2004). Konzumacija alkoholnih pića izravno je povezana i s prometnim nesrećama, ozljedama te invaliditetom (Room, Babor i Rehm, 2005).

Kako će alkoholno piće djelovati na naš organizam, ovisi o mnogobrojnim činiteljima kao što su količina popijenog alkohola, udio alkohola u nekom piću, način i učestalost konzumacije te specifičnosti i tjelesnoj konstituciji svakog organizma (Dawson, 2003; Room, Babor i Rehm, 2005). Osim što negativno djeluje na zdravlje, alkohol djeluje i na mozak te ponašanje čovjeka čineći ga sklonijim pogrešnom procjenjivanju različitih rizičnih situacija. Stoga se osoba pod utjecajem alkohola može češće i slobodnije upustiti u ponašanja kao što su vožnja, upuštanje u nezaštićene spolne odnose, izostajanje iz škole ili s posla, sudjelovanje u tučnjavama, krađama i slično (Room, Babor i Rehm, 2005; ESPAD, 2016). Negativni učinci alkohola mogu biti još i veći te dugotrajniji u razdoblju adolescencije kada se endokrini i živčani sustavi osobito brzo

razvijaju (Spear, 1993). Primjerice, kod adolescenata ovisnih o alkoholu češće su pronađene poteškoće u pamćenju i slični neuro-psihološki deficiti nego kod adolescenata koji nemaju iskustva s problematičnim pijenjem (Brown, Tapert, Granholm i Delis, 2000). Upravo rani početak konzumacije alkoholnih pića pokazao se kao najznačajniji prediktor kasnije ovisnosti o alkoholu (Grant, 1998; Hingson, Heeren i Winter, 2006). Ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholizam značajan je javnozdravstveni socijalni i ekonomski problem, a može se definirati kao poriv na kroničnu pretjeranu konzumaciju alkoholnih pića pri čemu su prisutni povećana tolerancija na alkohol, snažni tjelesni i psihološki apstinencijski simptomi, te postupno odustajanje od važnih socijalnih, radnih i rekreacijskih aktivnosti (American Psychiatric Association, 1994). Ovisnost o alkoholu ne utječe samo na pojedince, nego i na njihove obitelji te društvo u cjelini.

Percepcija prema konzumaciji alkoholnih pića

Konzumacija alkoholnih pića kod adolescenata uglavnom je široko prisutna na društvenim i javnim okupljanjima budući da mladi u tom periodu počinju intenzivnije izlaziti u kafiće i klubove sa svojim vršnjacima (Knibbe, Oostveen i Van de Goor, 1991), a osim toga su i skloniji od odraslih upustiti se u potencijalno rizična ponašanja (Steinberg, 2004). Alkohol na proslavama i druženjima služi kao sredstvo za opuštanje i ljudi ga povezuju s dobrim raspoloženjem, osjećajem povećane slobode, većim samopouzdanjem i zabavom što se onda često koristi i u reklamiranju alkoholnih pića kako bi se mlade ljude potaknulo na pijenje (Jones i Donovan, 2001).

Navike, percepcija i stavovi ljudi prema pijenju alkohola razlikuju se ne samo od društva do društva (Sakoman, Kuzman i Raboteg-Šarić, 1999), već ovise i o različitim socio-demografskim karakteristikama te kontekstualnim faktorima (Solomon i Harford, 1984). Budući da adolescenti piju alkohol uglavnom u društvu vršnjaka, oni stvaraju predodžbe o tome kako se na pijenje alkoholnih pića gleda u društvu vršnjaka te prototipove tipičnog adolescenta koji pije, odnosno ne pije (Gerrard i sur., 2002). Te predožbe mogu varirati od negativnih do pozitivnih, a pozitivne predodžbe o adolescentima koji piju alkohol značajno su pozitivno povezane s većom željom za pijenjem i većom količinom popijenog alkohola (Gerrard i sur., 2002). Naime, ukoliko

adolescenti smatraju da je pijenje alkoholnih pića uobičajeno ponašanje među njihovim vršnjacima i ukoliko takvo ponašanje smatraju poželjnim, vjerojatnije je da će i sebe procijeniti sličnijima tim vršnjacima te da će stoga češće i konzumirati alkohol (Ouellette, Gerrard, Gibbons i Reis-Bergan, 1999). Slično istraživanje na studentima pokazalo je kako se norme o konzumaciji alkoholnih pića stvaraju na temelju promatranja ponašanja drugih te na temelju percepcije o tome odobravaju li pripadnici nama važne, referentne skupine takvo ponašanje (Borsari i Carey, 2003). Tako stvorene norme značajno su povezane i s količinom konzumacije alkoholnih pića te problematičnim pijenjem (Wood, Nagoshi i Dennis, 1992; Larimer, Turner, Mallett i Geisner, 2004). Istraživanje Van Damme i suradnika (2016) također je pokazalo kako je učestalo ekscesivno epizodično pijenje alkoholnih pića kod studenata povezano s procjenama pijenja vršnjaka istog i suprotnog spola. Kod studenata oba spola, pokazalo se da je veća vjerojatnost ekscesivnog epizodičnog pijenja kod onih koji su procjenjivali da i njihovi vršnjaci češće ekscesivno piju (Van Damme i sur., 2016).

U istraživanju koje se bavilo razlikama u društvenim odobravanjem, odnosno neodobravanjem, pijenja alkohola s obzirom na spol, pokazalo se da društvo općenito negativnije sankcionira pijenje alkoholnih pića kod žena nego kod muškaraca (Blume, 1991). Wilsnack (1969, prema Nolen-Hoeksema, 2004) je utvrdio da su žene svjesne tog društvenog stajališta jer su procijenile da bi prema opijanju žene tijekom izlaska 50% drugih osoba pokazalo snažno neodobravanje, dok bi isto neodobravanje prema muškarcu iskazalo tek 30% osoba. I same žene iskazale su veće neodobravanje prema opijanju žena (65%) nego muškaraca (58%) (Nolen-Hoeksema, 2004). U istraživanju (George, Gournic i McAfee, 1988) u kojem su sudionici gledali slike heteroseksualnih parova koji zajedno piju alkohol ili kolu, žene koje su pile alkohol procjenjivane su kao značajno manje atraktivne, ali dostupnije za seksualni odnos te agresivnije od žena koje su pile kolu. Općenito se pokazalo da muškarci piju više od žena te se njihovo pijenje češće može okarakterizirati kao problematično (Mäkelä i sur., 2006; Nolen-Hoeksema i Hilt, 2006; Derrick i sur., 2010). Ove spolne razlike povezane su s nekim biološkim, psihološkim i socijalnim čimbenicima, kao što su veće biološke posljedice pijenja za žene, veća prosječna impulzivnost kod muškaraca i manje percipiranih društvenih sankcija za pijenje muškaraca (Nolen-Hoeksema i Hilt, 2006).

Istraživanje Vilennea i Quertemonta (2015) u kojem je ispitivano kako različite dobne skupine očekuju različite pozitivne efekte konzumiranja alkohola kao što su pojačana pobuđenost, užitak i asertivnost, pokazalo je da se pozitivna očekivanja postupno smanjuju s dobi pri čemu osobe koje problematično piju u svim dobnim skupinama očekuju više pozitivnijih efekata od osoba koje nemaju problema s pijenjem alkohola. Socioekonomski status također se pokazao povezanim s navikama pijenja alkohola. Istraživanjem na općoj populaciji, Huckle, You i Casswell (2010) pronašli su da je visoki socioekonomski status povezan s većom učestalošću konzumacije alkoholnih pića dok je niski socioekonomski status često povezan s većom količinom konzumacije alkoholnih pića. Van Oers, Bongers, Van de Goor i Garretsen (1999) istraživali su u Nizozemskoj povezanost između stupnja obrazovanja i prevalencije ekscesivnog epizodičnog pijenja te su utvrdili da su nisko obrazovani muškarci značajno skloniji ekscesivnom epizodičnom pijenju od visokoobrazovanih muškaraca. Kod žena nije pronađena značajna povezanost između stupnja obrazovanja i sklonosti ekscesivnom pijenju alkohola (Van Oers, Bongers, Van de Goor i Garretsen, 1999).

Kako će se procijeniti pozitivni, odnosno negativni učinci pijenja alkoholnih pića uvelike ovisi i o tome kakve su navike pijenja alkohola osobe koja procjenjuje. Pokazalo se kako osobe koje ne piju alkoholna pića ili ga piju rijetko, u značajno većoj mjeri od osoba koje piju umjereno ili puno, smatraju kako će se nakon pijenja šest ili više pića biti pijani, ponašati se budalasto te osjećati gubitak kontrole (McCarty, Morrison i Mills, 1983). S druge strane, osobe koje piju umjereno ili puno, u većoj mjeri iskazuju kako će se nakon pijenja šest ili više alkoholnih pića osjećati dobro, dobro se zabaviti i osjećati se dijelom grupe (McCarty, Morrison i Mills, 1983).

Norme društva prema pijenju alkoholnih pića razlikuju se ovisno o kontekstu konzumacije, odnosno o tome pije li osoba sama ili u društvu (Lo Monaco, Piermattéo, Guimelli i Ernst-Vintila, 2011). Kada su studenti procjenjivali fiktivnog vršnjaka koji pije alkoholna pića, procjenjivali su ga značajno pozitivnije ukoliko je osoba prikazana kako pije u društvu nego ukoliko je prikazana da pije sama (Lo Monaco i sur., 2011). Na pijenje alkoholnih pića u društvu studenti su gledali kao na ponašanje u skladu s grupnim normama, dok se samotno pijenje povezivalo s ovisnosti i izolacijom (Lo Monaco i sur., 2011). Slični rezultati dobiveni su i kod procjena starijih odraslih osoba, međutim, samotno pijenje alkoholnih pića kod studenata vršnjaka bilo je ocijenjeno značajno negativnijim od samotnog pijenja starijih odraslih osoba

(Lo Monaco i sur., 2011). Čini se da se u manjoj mjeri odobrava samotno pijenje kod svojih vršnjaka, nego kod ljudi koji se prema dobi ili drugim osobinama percipiraju kao pripadnici neke druge društvene skupine (Lo Monaco i sur., 2011).

Čini se kako postoje individualne razlike među osobama ovisno o tome u kojem kontekstu piju alkohol (Christiansen, Vik i Jarchow, 2002). Na studentskom se uzorku pokazalo kako studenti koji piju pet ili više pića barem jednom u mjesec dana sami, iskazuju više negativnih posljedica pijenja, veću depresivnost te manju samoefikasnost od studenata koji istu količinu alkohola piju u društvu i od studenata koji ne piju alkohol (Christiansen, Vik i Jarchow, 2002). U sličnom istraživanju na studentima koji piju alkohol te su u prošlosti imali pasivne suicidalne ideje, pokazalo se kako su se značajno češće sami opijali oni s više suicidalnih ideja (Gonzalez, Collins i Bradizza, 2009). Istraživanje provedeno na muškarcima pokazalo je kako su oni koji piju alkohol dok su sami, značajno češće rastavljeni ili udovci, starije dobi i lošije financijske situacije, te imaju slabiju socijalnu podršku od onih muškaraca koji piju u društvu (Stickley i sur., 2015).

Pijenje alkoholnih pića u nekim društvenim kontekstima može biti percipirano kao normativno i poželjno ponašanje dok u drugim kontekstima može biti percipirano kao neprikladno i nepoželjno. U studentskoj populaciji, pijenje alkoholnih pića često je percipirano kao prihvatljivo, normativno i značajno studentsko iskustvo (Colby, Colby i Raymond, 2009). Studenti percipiraju da pijenje u ovoj dobi potiče socijalizaciju i međusobno zbližavanje, a studiranje povezuju s visokim stupnjem slobode (Colby, Colby i Raymond, 2009). Istraživanje na studentskoj populaciji u Norveškoj i Ujedinjenom Kraljevstvu pokazalo je kako je studentima najprihvatljivije kada je druga osobu u stanju intoksikacije alkoholom u situacijama u kojima se nalazi u društvu prijatelja i kolega (Fjæra, Pedersen, Von Soest i Gray, 2016). Najmanje prihvatljivim smatrali su biti pod utjecajem alkohola u prisustvu djece. Žene su općenito u procjenama prihvatljivosti bile strože od muškaraca (Fjæra i sur., 2016). Slično istraživanje u kojem su sudionicima prezentirani profili osoba koje su pile alkoholna pića same ili u društvu pokazalo je kako studenti značajno češće probleme s pijenjem pripisuju osobama koje su prikazane kao da piju same, nego osobama koje piju u društvu (Segrist i Pettibone, 2009). Studenti koji ne piju alkohol tijekom društvenih okupljanja i proslava iskazali su da često budu ispitivani od strane vršnjaka zbog čega mogu osjećati pritisak ili otuđenost od društva u kojem se

nalaze (Nash, McQueen i Bray, 2005; Conroy i De Visser, 2014). Iako je pijenje alkoholnih pića kod studenata uglavnom percipirano kao prihvatljivo ponašanje, mentalne slike studenata o tipičnoj osobi koja pije određenu količinu alkohola mogu biti i negativne (Van Lettow, Vermunt, De Vries, Burdorf i Van Empelen, 2013). Istraživanja su pokazala kako studenti uglavnom negativno opisuju pijane pojedince i osobe koje prekomjerno piju koristeći pri opisu riječi „naporni“, „neodgovorni“ i „ovisni“ (Van Lettow i sur., 2013b). Osobe koje piju umjereno opisivane su pozitivnije, uglavnom kao „odlučne“, „prijateljske“ i „zdrave“ (Van Lettow, De Vries, Burdorf, Norman i Van Empelen, 2013). Osobe koje uopće ne konzumiraju alkohol opisivane su kao „dosadne“, „odgovorne“, „nedruštvene“ i „zdrave“ (Van i Lettow i sur., 2013a). Istraživanje koje je kod studenata ispitivalo razlike u procjenama osobina kao što su inteligencija, sviđanje i privlačnost ovisno o fotografiji lica nepoznate osobe suprotnog spola i informaciji o konzumaciji alkoholnih pića, pokazalo je da su najprivlačnijima procijenjene osobe koje alkoholna pića piju u društvu, zatim slijede liječeni alkoholičari, potom osobe koje uopće ne konzumiraju alkoholna pića i na kraju osobe koje piju prekomjerno (Young i sur., 2016). Kada su studenti procjenjivali bi li se upoznali s osobom na fotografiji, procjene su bile niže od procjena privlačnosti za sve tipove (ne)pijenja alkoholnih pića, dok su procjene inteligencije i sviđanja bile općenito više od procjena privlačnosti (Young i sur., 2016). Procjene sviđanja, privlačnosti, inteligencije i želje za upoznavanjem osoba s fotografija ovise i o tome kakve su navike pijenja kod sudionika pa se tako pokazalo kako između njih postoji pozitivna povezanost jer su sudionici koji prekomjerno piju značajno privlačnijima procjenjivali osobe koje također prekomjerno piju (Young i sur., 2016).

Osobine ličnosti i konzumacija alkoholnih pića

Čini se da razlike u nekim osobinama ličnosti mogu predvidjeti navike i motive konzumacije alkoholnih pića te stavove prema pijenju. Kako bi se ispitala potencijalna povezanost osobina ličnosti i konzumacije različitih legalnih i nelegalnih sredstava ovisnosti, provedeno je istraživanje na odraslim osobama koje u socijalnim situacijama piju barem četiri alkoholna pića dnevno (Kashdan, Vetter i Collins, 2005). Rezultati su pokazali kako je savjesnost jedina osobina ličnosti koja je značajno povezana s konzumacijom sredstava ovisnosti uključujući

i pije alkoholnih pića. Što je savjesnost neke osobe veća, manja je vjerojatnost da osoba konzumira sredstva ovisnosti. Osim toga, dobivene su i spolne razlike pri čemu je povezanost savjesnosti i konzumacije sredstava ovisnosti značajno veća kod žena, nego kod muškaraca (Kashdan, Vetter i Collins, 2005). Meta-analiza na osam studija kohorte u SAD-u i UK-u pokazala je kako je veća količina konzumiranih alkoholnih pića češće prisutna kod osoba koje postižu više rezultate na skali ekstraverzije te manje rezultate na skali savjesnosti. S druge strane, visoki rezultati na skali ugodnosti te niski rezultati na skali otvorenosti prema iskustvima, povezani su s umjerenom konzumacijom alkoholnih pića i apstinencijom (Hakulinen i sur., 2015). Niski rezultati na skali savjesnosti pokazali su se pozitivnim prediktorom konzumacije alkoholnih pića i u istraživanju provedenom na hrvatskim adolescentima (Kalebić Maglica i Martinac Dorčić, 2015). Adolescenti s nižim rezultatima na skali savjesnosti mogu biti nepouzdana i sa slabom kontrolom impulsa zbog čega mogu biti skloniji rizičnome ponašanju (Kalebić Maglica i Martinac Dorčić, 2015).

Pregledom empirijskih istraživanja o osobinama ličnosti te motivima pijenja alkoholnih pića kod mladih osoba, Kuntsche, Knibbe, Gmel i Engels (2006) utvrdili su neke osobine ličnosti povezane s različitim motivima pijenja. Tako su osobe koje alkoholna pića konzumiraju zbog osjećaja koje im alkohol pruža češće ekstravertiranije te postižu više rezultate na skali traženja uzbuđenja. S druge strane, oni koji konzumiraju alkoholna pića kako bi se nosili s problemima češće postižu više rezultate na skalama neuroticizma te su češće anksiozni (Kuntsche i sur., 2006). Pronađene su i određene spolne razlike u motivima pijenja alkoholnih pića kod mladih te se pokazalo da žene češće piju kako bi se nosile s problemima, a muškarci kako bi uživali u osjećaju koji dolazi s pijenjem alkohola (Kuntsche i sur., 2006).

Stavovi prema konzumaciji alkoholnih pića također su povezani s nekim osobinama ličnosti pa se tako pokazalo kako su viši rezultati na skali psihoticizma značajno povezani s pozitivnijim stavovima prema alkoholu (Francis, 1997; Francis, Fearn i Lewis, 2005). Negativni stavovi prema konzumaciji alkoholnih pića utvrđeni na uzorku učenika u dobi od 13 do 15 godina povezani su s višim rezultatima na skalama laganja, introverzije i emocionalne stabilnosti (Francis, 1997). Percipirana učestalost konzumacije alkoholnih pića kod prijatelja vršnjaka i roditelja povezana je s nekim osobinama ličnosti procjenjivača te se na hrvatskim adolescentima

pokazalo kako oni s nižim rezultatima na skali ugodnosti percipiraju kako njihovi prijatelji i roditelji u većoj mjeri konzumiraju alkoholna pića (Kalebić Maglica i Martinac Dorčić, 2015).

Konzumacija alkoholnih pića i partnerski odnosi

Učestalo prekomjerno pijenje alkoholnih pića i alkoholizam u najvećoj mjeri pogađaju užu obitelj osobe, a pokazalo se kako je jedan od najčešćih razloga nefunkcioniranja te raspada braka i dugogodišnjih veza upravo prekomjerno pijenje alkoholnih pića kod bivšeg partnera (Amato i Previti, 2003). Učestalo prekomjerno pijenje alkoholnih pića često dovodi do remećenja stabilnosti u obitelji u materijalnom i emocionalnom smislu te se pokazalo kako se u obitelji čiji je član ovisnik o alkoholu ili drogama češće nego u obiteljima gdje je član obitelji dijabetičar ili astmatičar pronalaze poremećaji ovisnosti, depresija i traumatizacija (Ray, Mertens i Weisner, 2009). Djeca roditelja s problematičnim pijenjem posebno su podložna različitim psihološkim poremećajima kao što su zlouporaba alkohola i droge, depresija, poremećaji hranjenja i poremećaji u ponašanju (Cuijpers, 2005). Na hrvatskim sudionicima u dobi između 15 i 64 godine, pokazalo se kako je njih 16,8% imalo barem jednog člana obitelji s problematičnim pijenjem alkoholnih pića, pri čemu je taj član obitelji najčešće bio otac (Glavak Tkalić, Miletić i Maričić, 2016).

Konzumiranje alkoholnih pića može imati negativne učinke na romantičan odnos, osobito ako se ono percipira kao problematično (Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013). Kvaliteta komunikacije među partnerima značajno je smanjena kada jedan od partnera učestalo prekomjerno pije što se očituje smanjenjem općeg pozitivnog tona međusobnog razgovora te povećanjem nesuglasica među partnerima (Fischer i sur., 2005). Također se pokazalo kako se na sam dan kada je jedno od partnera u pijanome stanju značajno češće razgovara o pijenju alkoholnih pića te se izražava neslaganje s takvim ponašanjem (Fischer i sur., 2005). U istraživanju na studentima koji su u vezi, pokazalo se da je percipirano problematično pijenje kod partnera povezano s više problema u vezi, što u prosjeku rezultira manjim zadovoljstvom vezom, slabijim zadovoljenjem potreba, nižim povjerenjem i privrženošću (Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013). Navedena povezanost je slabija kada sudionik smatra da i sam ima problema s pijenjem (Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013). Pokazalo se da za stabilnost veze ili braka nije

toliko bitna sama količina popijenih alkoholnih pića, nego usklađenost partnera u navikama pijenja (Ostermann, Sloan i Taylor, 2005). Naime, najveća vjerojatnost da će doći do rastave je u slučajevima kada samo jedan od partnera konzumira alkoholna pića, dok je takva vjerojatnost kod parova gdje oboje ne piju, ili oboje piju prekomjerno, značajno manja (Ostermann, Sloan i Taylor, 2005; Leonard, Smith i Homish, 2014). Neslaganje među partnerima, sukobi i tenzije u vezi mogu biti intenzivniji kada jedan od partnera pokušava različitim strategijama kažnjavanja kontrolirati pijenje onog drugog (Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013). Strategije nagrađivanja, primjerice pohvaljivanje partnera za nepijenje, rjeđe se percipiraju kao napadanje partnera i pokazalo se kako ne djeluju značajno na povezanost između percipiranog problematičnog pijenja partnera i zadovoljstva vezom (Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013).

White i Chen (2002) u svom su longitudinalnom istraživanju na nekliničkoj populaciji pokazali da su žene, čiji partneri prekomjerno piju alkoholna pića, pod većim rizikom od zlostavljanja i viktimizacije od žena čiji partneri ne piju prekomjerno. Problematično partnerovo pijenje, osim na veći rizik od obiteljskog nasilja, djeluje i na druge aspekte psihičkog i fizičkog zdravlja kod žena pa se tako pokazalo da takve žene češće iskazuju poremećaje raspoloženja, anksiozne poremećaji, slabije zdravlje, više stresora u životu i manje zadovoljstvo životom (Dawson, Grant, Chou i Stinson, 2007).

Budući da se u slučaju prekomjernog pijenja alkoholnih pića jednog od partnera u vezi često javljaju sukobi, tenzije, nezadovoljstvo, a ponekad i obiteljsko nasilje te lošije zdravlje (Dawson i sur., 2007; Rodriguez, DiBello i Neighbors, 2013), važno je ispitivati i kakav je odnos privlačnosti osobe kao potencijalnog romantičnog partnera i njezine konzumacije alkoholnih pića. Nedostaje istraživanja o djelovanju konzumacije alkoholnih pića potencijalnog romantičnog partnera na njegovu privlačnost pa se u tome ogleda relevantnost provedbe ovog istraživanja. Ovo istraživanje na hrvatskom uzorku koristit će nešto drugačiju metodu kojom će se varirati i količina i kontekst konzumacije alkoholnih pića, odnosno informacija pije li osoba sama ili u društvu. Prema Eriksonovoj teoriji psihosocijalnog razvoja čovjeka, mlade odrasle osobe po završetku adolescencije teže ostvarenju intimnosti i bliskosti s drugim osobama, a optimalan cilj u takvom odnosu jest istodobno biti i privržen i nezavisan (Berk, 2008). Upravo su studenti skupina mladih odraslih ljudi kojoj su temeljni razvojni zadaci pronalazak romantičnog partnera i ostvarenje ljubavi i intimnosti pa će stoga upravo oni sačinjavati uzorak ovog istraživanja. U

ovom istraživanju, neće se procjenjivati samo djelovanje konzumacije alkoholnih pića na privlačnost za romantičan odnos već i za prijateljski te suradnički odnos što do sada nije istraživano na sličan način. Budući da je najveće neslaganje među partnerima koji se uvelike razlikuju prema navikama pijenja (Ostermann, Sloan i Taylor, 2005), u ovom će se radu istražiti i na koji način su povezane sudionikove navike pijenja te navike pijenja kod trenutnog romantičnog partnera. Također će se istražiti i povezanost preferiranog te stvarnog pijenja alkohola kod romantičnog partnera.

Ciljevi i problemi

Opći cilj ovog istraživanja bilo je ispitati razlike u procijenjenoj privlačnosti osoba suprotnog spola s obzirom na njihovu učestalost konzumacije alkoholnih pića i kontekst konzumacije te spol.

U skladu s ciljem istraživanja formirani su sljedeći problemi i hipoteze:

1. Utvrditi razlikuju li se značajno procjene privlačnosti osobe suprotnog spola za različite oblike međuljudskih odnosa ovisno o spolu sudionika, kontekstu konzumacije alkoholnih pića procjenjivane osobe i učestalosti njezine konzumacije te određenost procjena privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa procjenjivačevim osobinama ličnosti.

Hipoteze: Očekuje se značajan utjecaj spola sudionika na procjene privlačnosti osobe suprotnog spola za sve oblike međuljudskih odnosa, pri čemu će, sukladno sličnom prethodnom istraživanju (Fjæra i sur., 2016), žene biti strože u procjenama, odnosno davat će niže procjene privlačnosti od muškaraca. Sukladno nalazima Lo Monaco i suradnika (2011), očekuju se više procjene privlačnosti profila osoba koje piju u društvu od onih koje piju same, neovisno o količini konzumacije alkoholnih pića i spolu. Van Lettow i suradnici (2013a) u svojem su istraživanju utvrdili da su osobe koje piju umjereno opisivane pozitivnije nego osobe koje uopće ne piju alkoholna pića, a osobe koje piju prekomjerno opisivane su negativno, te su procjenjivane kao najmanje privlačne (Young i sur., 2016). Stoga se u ovom istraživanju očekuju najniže procjene privlačnosti profila koje opisuju osobe koje jednom tjedno piju šest ili više pića, za sve oblike međuljudskih odnosa. Također se očekuje da će osobe koje piju umjereno, odnosno jednom tjedno konzumiraju dva alkoholna pića, biti procjenjivane privlačnijima od onih koji uopće ne piju alkoholna pića. Očekuje se i značajna interakcija spola sudionika i učestalosti konzumacije alkoholnih pića osobe s profila, pri čemu se očekuje da će muškarci davati niže procjene privlačnosti žena koje piju prekomjerno za sve oblike međuljudskih odnosa, osim za kratkoročan romantični odnos, čime bi se potvrdili nalazi sličnih, prethodnih istraživanja u kojima se pokazalo da društvo u većoj mjeri odobrava pijenje alkoholnih pića kod muškaraca, nego kod žena (Blume, 1991; George, Gournic i McAfee, 1988).

2. Utvrditi razlike između osobne, preferirane partnerove i stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića, pri čemu su ispitane i spolne razlike.

Hipoteze: Budući da se pokazalo da ljudi preferiraju druženje s ljudima koji imaju slične navike pijenja alkoholnih pića kao oni sami (Young i sur., 2016) te da su u slučaju sličnih navika pijenja partnera romantične veze i brakovi stabilniji (Ostermann, Sloan i Taylor, 2005), ne očekuju se statistički značajne razlike između osobne konzumacije sudionika i preferirane te stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića. Očekuju se i spolne razlike, pri čemu bi žene koji češće konzumiraju alkoholna pića trebale značajno češće od muškaraca koji konzumiraju istu količinu imati romantičnog partnera koji pije alkoholna pića podjednako kao i one.

Metoda

Sudionici

Prigodni uzorak korišten u ovom istraživanju činilo je ukupno 423 studenata različitih fakulteta s područja Republike Hrvatske kojima se pristupilo putem društvenih mreža. Od ukupnog broja sudionika, 215 je bilo ženskog (50,8%), a 208 muškog spola (49,2%). Studentice su za vrijeme provođenja istraživanja imale između 18 i 33 godine ($M = 22.4$, $SD = 2.19$), dok su studenti imali između 18 i 30 godina ($M = 21.62$, $SD = 2.07$). Studenti oba spola najčešće su pohađali treću godinu studija. Studenti su uglavnom dolazili s tehničkih (65%) i društvenih fakulteta (22%), dok su studentice uglavnom dolazile s društvenih (40%), tehničkih (23%) i humanističkih fakulteta (17%). U ukupnom uzorku, u nekom obliku romantične veze ili u braku bilo je 62 studenata (14,7%) i 96 studentica (22,7%). Prosječna duljina romantične veze ili braka za muškarce je bila 2 godine i 1 mjesec, a za žene 2 godine i 10 mjeseci.

Instrumenti

Instrument primijenjen u ovom istraživanju sastojao se više dijelova, zasebno opisanih u sljedećim poglavljima. Redoslijed poglavlja ujedno odražava redoslijed kojim su zadaci predstavljeni sudionicima. Struktura upitnika bila je identična u svim verzijama.

Opći podaci

U prvom dijelu upitnika prikupljeni su osnovni sociodemografski podaci o sudioniku kao što su spol, dob, status veze (slobodan, u vezi, u braku) i fakultet koji sudionik pohađa.

Prikaz profila osobe suprotnog spola

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je upitnik koji mjeri privlačnost osobe za kratkotočan i dugoročan romantični te prijateljski i suradnički odnos, ovisno o učestalosti i kontekstu konzumacije alkoholnih pića (Prilog 1). Sudionicima je prikazan profil osobe koju su

kasnije procjenjivali, uz uputu da pažljivo pročitaju kratki tekst koji opisuje dvadesettrogodišnju osobu suprotnog spola jer će se u nastavku koristiti informacijama koje su u njemu sadržane. Opisi osoba konstruirani su po uzoru na istraživanja koja su se bavila procjenama privlačnosti profila na online dating stranicama. Tekst opisa sastoji se od niza općenitih, neutralnih činjenica o osobi kao što su njezino mjesto rođenja, članovi obitelji, fakultet koji pohađa, studentski posao te njezini interesi i hobiji. Osim toga, tekst sadrži informaciju o količini alkoholnih pića koju osoba konzumira barem jednom tjedno, te informaciju o kontekstu konzumacije alkoholnih pića, odnosno pije li ga osoba dok je sama ili dok je u društvu. Ove informacije uklopljene su u dijelu teksta koji opisuje način provođenja slobodnog vremena osobe, a to su provođenje vremena za računalom i izlaženje u klubove s društvom. Postoji ukupno 12 varijacija ovog instrumenta, a u tekstu se variraju samo spol osobe (Ivan/Ivana), broj popijenih alkoholnih pića tijekom jedne prigode (0, 2, 6 ili više alkoholnih pića) te kontekst u kojem osoba konzumira alkoholna pića (osoba jednom tjedno pije alkohol kada je sama ili osoba jednom tjedno pije alkohol u društvu). Ostatak teksta ostaje isti kroz svih 12 varijacija. Nakon čitanja teksta, sudionike se moli da na skali od 1 („Nimalo“) do 7 („Izrazito“) procijene koliko bi rado s osobom iz teksta ušli u prijateljski, suradnički te kratkoročni i dugoročni romantični odnos.

Samoprocjena ličnosti

Za samoprocjenu osobina ličnosti primijenjeni instrument bio je 50 čestična hrvatska verzija International Personality Item Pool (IPIP) skale (Mlačić i Goldberg, 2007) kojom se mjerilo velikih pet faktora ličnosti: ekstraverzija, neuroticizam, ugodnost, savjesnost i intelekt. Upitnik se sastoji od 50 čestica koje obuhvaćaju kratke tvrdnje, a zadatak sudionika bio je na skali od 1 („Posve netočno“) do 5 („Posve točno“) procijeniti koliko se svaka od tih tvrdnji odnosi baš na njega. „Na zabavama razgovaram s mnogo različitih osoba“ primjer je tvrdnje koja mjeri ekstraverziju sudionika, dok je primjer za mjerenje neuroticizma tvrdnja „Podliježem čestim promjenama raspoloženja“. Jedna od tvrdnji kojima se mjeri ugodnost je „Posvećujem vrijeme drugim ljudima“, a primjer za mjerenje savjesnosti je tvrdnja „Posao obavljam točno i precizno“. Primjer tvrdnje za mjerenje intelekta kod sudionika je „Teško razumijem apstraktne ideje“. Analiza hrvatskog prijevoda IPIP upitnika pokazala je jasnu peterofaktorsku strukturu, kako u formi samoprocjena, tako i u formi procjena procjenjivača (Mlačić i Goldberg, 2007).

Pouzdanost ove skale također je dobra, a njezin ukupan rezultat formira se kao ukupan zbroj relevantnih čestica posebno za svaki faktor ličnosti pri čemu je prije zbranja neke čestice bilo potrebno rekodirati u obrnutom smjeru.

Navike pijenja alkoholnih pića sudionika te preferirano i stvarno pijeње kod njihovih partnera

Posljednji korišteni instrument također je kreiran za potrebe ovog istraživanja i njime se mjere učestalost i količina pijenja alkoholnih pića samog sudionika te njegovog ili njezinog trenutnog romantičnog partnera te količina i učestalost pijenja koja se preferira kod potencijalnog partnera (Prilog 2). Na pitanja o učestalosti pijenja alkoholnih pića tijekom jednog mjeseca odgovara se na širokoj skali od 1 do 12 (1- Uopće ne, 2- Manje od jednom mjesečno, 3- Jednom mjesečno, 4 - Dvaput mjesečno, 5 - Triput mjesečno, 6 - Jednom tjedno, 7 - Dvaput tjedno, 8 - Triput tjedno, 9 - Četiri puta tjedno, 10 -Pet puta tjedno, 11 - Šest puta tjedno, 12 - Svaki dan). Na pitanja o količini popijenih alkoholnih pića u jednom navratu moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: 0, 1, 2, 3, 4, 5 te 6 ili više alkoholnih pića.

Postupak

Ovo istraživanje provedeno je online putem među studentima unutar Republike Hrvatske tijekom svibnja 2018. godine. Link koji vodi na istraživanje objavljen je na društvenim mrežama u studentskim grupama gdje je okupljen veliki broj studenata različitih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Nakon informiranja o svrsi istraživanja, povjerljivosti podataka te dobrovoljnosti sudjelovanja i odustajanja u bilo kojem trenutku, sudionici su klikom za nastavak ispunjavanja upitnika dali svoju suglasnost za sudjelovanje. Nakon ispunjavanja osnovnih sociodemografskih podataka kao što su godina rođenja, fakultet i godina studija te status romantične veze, svakom je sudioniku nasumičnim odabirom dodijeljen upitnik s tekstualnim opisom osobe suprotnog spola. Nakon čitanja teksta sudionici su procjenjivali stupanj privlačnosti osobe s dodijeljenog profila za prijateljski, suradnički te kratkoročni i dugoročni romantični odnos. Sudionici su potom ispunjavali IPIP 50 upitnik ličnosti, te odgovarali na pitanja o vlastitoj učestalosti i količini pijenja alkoholnih pića te o preferiranom pijeњу kod potencijalnog romantičnog partnera.

Sudionici koji su trenutno u romantičnoj vezi ili braku dodatno su odgovarali na pitanja o učestalosti i količini pijenja alkoholnih pića svog partnera ili partnerice. Na kraju istraživanja, sudionicima je zahvaljeno na sudjelovanju te im je omogućeno dobivanje povratne informacije po završetku istraživanja.

Rezultati

Prikaz rezultata organiziran je tako da slijedi redoslijed postavljenih istraživačkih problema.

Procjene privlačnosti osoba za različite oblike međuljudskih odnosa

Kako bi se provjerilo postoje li razlike u procjeni varijabli privlačnosti osobe suprotnog spola za različite oblike međuljudskih odnosa (prijateljstvo, poslovna suradnja, kratkoročna veza, dugoročna veza) s obzirom na spol sudionika, kontekst konzumacije alkoholnih pića i učestalost njihove konzumacije, provedena je 2x2x3 MANCOVA, s procjenama osobina ličnosti iz Velepeterog modela kao kovarijatima. Prije provedbe, provjereni su njezini osnovni preduvjeti. U prvom su koraku izbačeni multivarijatni aberantni rezultati pomoću Mahalanobisovog statistika. Pritom su izbačeni rezultati onih sudionika čija je vjerojatnost pojavljivanja bila manja od 1%, odnosno u kontekstu četiriju zavisnih varijabli ($df = 4$) oni rezultati čija je vrijednost Mahalanobisovog statistika prelazila 13.277. Time su u analizi zadržani podaci 406 sudionika, nad kojima je provjeren odnos zavisnih varijabli s obzirom na pojavu da MANCOVA najbolje funkcionira kod nisko i umjereno povezanih zavisnih varijabli (Field, 2013).

Tablica 1. *Korelacije između procjena privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa te između osobina ličnosti procjenjivača i procjena privlačnosti*

	(1)	(2)	(3)	(4)
(1) Privlačnost za prijateljski odnos	-	.53**	.29**	.47**
(2) Privlačnost za suradnički odnos	.53**	-	.12*	.30**
(3) Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	.29**	.12*	-	.53**
(4) Privlačnost za dugoročan romantični odnos	.47**	.30**	.53**	-
(5) Ekstraverzija	.058	.078	.109*	.019
(6) Ugodnost	.191**	.224**	-.067	.103*
(7) Savjesnost	.090	.053	-.120*	.054
(8) Emocionalna stabilnost	.019	.024	.019	.054
(9) Intelekt	.043	.017	.046	.009

Napomena: * $p < .05$; ** $p < .01$

Iz Tablice 1 vidljivo je da sve varijable procjena privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa međusobno značajno koreliraju te da se njihove korelacije kreću u rasponu

od niskih ($r = .12$, $p < .05$ za suradnički i kratkoročni romantični odnos) do umjerenih ($r = .53$, $p < .01$ za prijateljski i suradnički odnos te kratkoročni i dugoročni romantični odnos), što ukazuje na to da bi provedena multivarijatna analiza trebala imati adekvatnu statističku snagu. Kao što je vidljivo u Tablici 1, dio korelacija osobina ličnosti procjenjivača i procjena privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa pokazao se značajnima zbog čega je bilo nužno uključiti osobine ličnosti procjenjivača kao kovarijate. Dio preduvjeta za provođenje multivarijatne analize vidljiv je i iz Tablice 2.

Tablica 2. Prikaz deskriptivnih podataka procjena privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa na uzorku hrvatskih studenata (N=406)

		<i>Prijateljski odnos</i>				<i>Suradnički odnos</i>			<i>Kratkoročni romantični odnos</i>			<i>Dugoročni romantični odnos</i>			
		N	M	SD	z_{asim}	M	SD	z_{asim}	M	SD	z_{asim}	M	SD	z_{asim}	
Žene	Pije* sam	0	37	5.51	1.19	-1.29	5.54	1.19	-1.85	3.73	1.95	0.02	3.97	1.82	-0.63
		2	31	5.52	1.09	-2.43	5.61	1.12	-3.24	4.06	2.05	-0.55	3.84	1.73	-0.36
		6+	30	5.43	1.19	-2.38	5.07	1.34	-2.11	3.93	2.46	-0.07	3.27	1.96	1.23
	Pije** s društvom	0	36	5.72	1.09	-1.02	6.06	1.07	-2.58	3.67	2.10	0.14	4.25	1.98	-0.70
		2	28	5.57	1.26	-1.27	5.61	1.55	-4.49	4.32	1.87	-0.43	4.57	1.91	-0.82
		6+	48	5.60	1.16	-2.00	5.08	1.49	-1.97	3.90	2.18	0.03	3.98	2.08	-0.56
Muškarci	Pije* sama	0	40	5.48	1.24	-1.31	5.78	1.21	-2.95	4.28	2.46	0.00	4.60	1.97	-1.29
		2	32	5.38	1.13	-1.30	5.34	1.38	-1.54	4.44	1.87	-1.11	4.34	1.91	-1.34
		6+	28	5.18	1.39	-2.22	5.07	1.36	-1.28	4.18	2.31	-0.13	3.64	2.00	0.27
	Pije** s društvom	0	33	5.55	1.33	-2.72	5.39	1.34	-2.93	4.73	1.99	-1.91	4.48	2.05	-1.42
		2	35	5.31	1.18	-1.71	5.00	1.61	-0.98	5.03	1.62	-1.21	4.89	1.62	-1.87
		6+	28	5.32	1.39	-1.90	4.89	1.45	-1.18	4.89	1.99	-2.10	3.96	1.79	-0.34

Iz Tablice 2 vidljivo je da je broj sudionika po skupinama podjednak, no prikazani koeficijenti asimetrije ukazuju na postojanje značajnih odstupanja raspodjela rezultata od normalne. Iako su univarijatna i multivarijatna analiza varijance relativno robusne na spomenuti preduvjet ukoliko su svi ostali preduvjeti zadovoljeni, a uzorak po podskupinama veći od 30 (Field, 2013), pregledom standardnih devijacija u navedenoj tablici razlučuje se da su one najveće u kontekstu privlačnosti za kratkoročne veze te više nego dvostruko veće od najnižih, što ukazuje na ugroženost preduvjeta homogenosti varijanci. Te su sumnje potvrđene i provedenim Levenovim testom, koji je ukazao da su varijance raspodjela privlačnosti za prijateljski odnos ($F(11, 394) = 0.483$, $p = .914$), suradnju ($F(11, 394) = 0.860$, $p = .580$) te dugoročni romantični odnos ($F(11, 394) = 0.732$, $p = .708$) s obzirom na razine triju nezavisnih varijabli homogene, što nije slučaj kod varijanci raspodjele privlačnosti za kratkoročnu vezu ($F(11, 394) = 2.261$, $p = .011$). Također, rezultati Boxovog testa ($F(110, 122684.81) = 1.248$, $p = .04$) ukazuje na granično značajna odstupanja među matricama kovarijanci zavisnih varijabli s obzirom na razine nezavisnih varijabli. Ipak, Field (2013) raspravlja o nestabilnosti Box-ovog testa kod većih uzoraka te osjetljivost na odstupanja od multivarijatne normalnosti, koja su u kontekstu ovog istraživanja primijećena već i na razini univarijatnih normalnosti zavisnih varijabli. S obzirom na njegovu preosjetljivost, preporučuje se kao razinu značajnosti uzimati vjerojatnost od $\alpha = .001$, što bi značilo da preduvjet u njegovoj liberalnijoj formi nije prekršen. S obzirom na sve spomenuto, u ovom istraživanju kao mjera značajnosti razlike u ishodu varijable konglomerata nastale od četiriju zavisnih varijabli korišten je Pillaijev trag, koji je najrobusniji na odstupanja od normalnosti i homogenosti varijanci ukoliko su uzorci podjednake veličine (Field, 2013).

Tablica 3. Prikaz rezultata Pillaijevog traga za provedene multivarijatne testove

	Vrijednost	<i>F</i>	df hipoteze	df pogreške	<i>p</i>	Parcijalni η^2	1 - β
<i>kovarijati</i>							
Ekstraverzija	.025	2.486	4	386	.043	.025	.707
Ugodnost	.071	7.360	4	386	<.001	.071	.996
Savjesnost	.035	3.459	4	386	.009	.035	.857
Emocionalna stabilnost	.003	0.322	4	386	.863	.003	.122
Intelekt	.009	0.896	4	386	.466	.009	.285
<i>nezavisne varijable</i>							
Spol	.037	3.676	4	386	.006	.037	.880
Način pija	.017	1.640	4	386	.163	.017	.504
Količina pija	.079	3.995	8	774	<.001	.040	.993
Spol x Način pija	.022	2.161	4	386	.073	.022	.637
Spol x Količina pija	.008	0.401	8	774	.920	.004	.191
Način pija x Količina pija	.011	0.556	8	774	.814	.006	.261
Spol x Način pija x Količina pija	.007	0.316	8	774	.960	.003	.156

Temeljem rezultata prikazanih u Tablici 3, vidljivo je da su tri osobine ličnosti imale ulogu u procjenama razlika u privlačnosti procjenjivane osobe za različite oblike međuljudskih odnosa – ekstraverzija ($F(4, 386) = 2.486, p = .043$), ugodnost ($F(4, 386) = 7.360, p < .001$) i savjesnost ($F(4, 391) = 3.459, p = .009$), pri čemu je razlikama u ugodnosti objašnjeno čak 7.1% varijabiliteta razlika u privlačnosti za različite oblike odnosa, odnosno gotovo dvostruko više nego bilo kojim drugim kovarijatom ili pojedinačnom nezavisnom varijablom. Također, nazire se i postojanje razlika u varijablama privlačnosti za različite međuljudske odnose s obzirom na spol sudionika ($F(4, 386) = 3.676, p = .006$), neovisno o količini i kontekstu konzumacije alkoholnih pića, pri čemu je varijabilitetom u spolu sudionika objašnjeno 3.7% varijance privlačnosti za različite međuljudske odnose, te razlike s obzirom na količinu pija alkoholnih pića ($F(8, 774) = 3.995, p < .001$), neovisno o spolu i kontekstu konzumacije, kojima je objašnjeno 4% varijance razlika u privlačnosti za različite međuljudske odnose. Pritom nisu zabilježene nikakve značajne interakcije nezavisnih varijabli sa spolom sudionika, što ukazuje na odsutnost većih spolnih razlika u načinu procjenjivanja osobe koja konzumira alkoholna pića. Budući da se ostale razlike nisu pokazale značajnima, u nastavku će na univarijantnoj razini biti razrađene samo razlike s obzirom na dvije navedene nezavisne varijable.

Tablica 4. Rezultati univarijatne analize varijabli privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa za značajne kovarijate te nezavisne varijable spola i količine pijenja

Izvor varijabiliteta		Tip III SS	df	MS	F	p	Parcijalni η^2	1 - β
<i>kovarijati</i>								
Ekstraverzija	Privlačnost za prijateljski odnos	0.646	1	0.646	0.454	.501	.001	.103
	Privlačnost za suradnički odnos	1.545	1	1.545	0.888	.347	.002	.156
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	30.331	1	30.331	7.073	.008	.018	.756
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	0.207	1	0.207	0.058	.810	.000	.057
Ugodnost	Privlačnost za prijateljski odnos	14.196	1	14.196	9.962	.002	.025	.883
	Privlačnost za suradnički odnos	33.532	1	33.532	19.281	<.001	.047	.992
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	0.004	1	0.004	0.001	.976	.000	.050
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	40.046	1	40.046	11.191	.001	.028	.916
Savjesnost	Privlačnost za prijateljski odnos	5.259	1	5.259	3.690	.055	.009	.483
	Privlačnost za suradnički odnos	0.860	1	0.860	0.494	.482	.001	.108
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	16.036	1	16.036	3.740	.054	.010	.488
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	3.789	1	3.789	1.059	.304	.003	.177
<i>nezavisne varijable</i>								
Spol	Privlačnost za prijateljski odnos	0.050	1	0.050	0.035	.852	.000	.054
	Privlačnost za suradnički odnos	0.014	1	0.014	0.008	.927	.000	.051
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	38.319	1	38.319	8.936	.003	.022	.847
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	30.361	1	30.361	8.485	.004	.021	.828
Količina pijenja	Privlačnost za prijateljski odnos	2.195	2	1.097	0.770	.464	.004	.181
	Privlačnost za suradnički odnos	30.187	2	15.094	8.679	.000	.043	.969
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	10.497	2	5.248	1.224	.295	.006	.267
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	40.439	2	20.219	5.650	.004	.028	.860
Pogreška	Privlačnost za prijateljski odnos	554.365	389	1.425				
	Privlačnost za suradnički odnos	676.518	389	1.739				
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	1668.073	389	4.288				
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	1391.986	389	3.578				
Ukupno	Privlačnost za prijateljski odnos	12763.000	406					
	Privlačnost za suradnički odnos	12514.000	406					
	Privlačnost za kratkoročan romantični odnos	9089.000	406					
	Privlačnost za dugoročan romantični odnos	8561.000	406					

Tablica 4 ukazuje na različit obrazac relevantnosti pojedinih kovarijata. Tako su utvrđene razlike u privlačnosti za kratkoročnu vezu s obzirom na stupanj ekstraverzije ($F(1, 386) = 7.073, p = .008$) te razlike u privlačnosti za prijateljski ($F(1, 389) = 9.962, p = .002$), suradnički ($F(1, 389) = 19.281, p < .001$) i dugoročni romantični odnos ($F(1, 389) = 11.191, p = .001$) s obzirom na ugodnost, dok razlike u savjesnosti nisu dosegle razinu značajnosti na razini pojedinačnih varijabli. Nakon ujednačavanja rezultata s obzirom na relevantne kovarijate, utvrđeno je i postojanje spolnih razlika u prilagođenim aritmetičkim sredinama procjena privlačnosti osoba suprotnog spola u kontekstu kratkoročnih odnosa ($F(1, 389) = 8.936, p = .003$) te dugoročnih odnosa ($F(1, 389) = 8.485, p = .004$), neovisno o ostalim nezavisnim varijablama, pri čemu su muškarci ($M = 4.61$ za kratkoročni te $M = 4.46$ za dugoročni romantični odnos) ženske profile procjenjivali privlačnijima nego žene muške profile ($M = 3.93$ za kratkoročni te $M = 3.85$ za dugoročni romantičan odnos). Tim je spolnim razlikama objašnjeno 2.2% varijabiliteta u procjenjenoj privlačnosti za kratkoročnu vezu, odnosno 2.1% varijabiliteta u procjenama privlačnosti za dugoročnu vezu. Količina pijenja alkoholnih pića pokazala se relevantnom za suradničke odnose ($F(2, 389) = 8.679, p < .001$) i dugoročne romantične odnose ($F(2, 389) = 5.650, p = .004$) također nezavisno od ostalih nezavisnih varijabli. U prvotnom slučaju varijabilitetom količine pijenja objašnjeno je 4.3% varijance privlačnosti za suradnički odnos, dok je u potonjem istim varijabilitetom objašnjeno 2.8% varijance privlačnosti za dugoročni odnos. Kako bi se provjerile razlike između specifičnih aritmetičkih sredina za pojedine količine pijenja, primijenjen je LSD test zbog adekvatne statističke snage i strogosti u slučaju usporedbi triju aritmetičkih sredina (Howell, 2010). Rezultatima provedbe spomenutog testa pokazali su da su za suradničke odnose najmanje poželjni potencijalni partneri koji piju 6 ili više alkoholnih pića ($M = 5.01$), dok su oni koji piju dva ($M = 5.43$) ili ne piju uopće ($M = 5.68$) podjednako poželjni ($p = .128$) i ujedno poželjniji. Slično se pokazalo i u kontekstu privlačnosti za dugoročne veze – najmanje privlačnima su procjenjene osobe koje piju šest ili više pića ($M = 3.70$), dok su privlačnijima i međusobno podjednako privlačnima ($p = .703$) procijenjene osobe koje ne piju ($M = 4.31$) ili popiju dva pića ($M = 4.54$).

Povezanost osobne, preferirane partnerove i stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića

Kako bi se utvrdili odnosi osobne, preferirane partnerove i stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića, na sudionicima koji su za vrijeme provođenja istraživanja bili u romantičnoj vezi ili braku izračunate su korelacije čiji su rezultati prikazani u Tablici 5. Pritom je u slučaju većih razlika u korelacijama primijenjena Fisherova r-u-z transformacija, kojom je moguće utvrditi moderatorsku ulogu spola u odnosima između proučavanih varijabli.

Tablica 5. *Korelacije količine osobnog, preferiranog partnerovog i stvarnog partnerovog pijenja alkoholnih pića tijekom jedne situacije*

	(1)	(2)	(3)
(1) Osobna konzumacija alkoholnih pića	-	,76*	,63*
(2) Preferirana partnerova konzumacija alkoholnih pića	,74*	-	,68*
(3) Stvarna partnerova konzumacija alkoholnih pića	,58*	,69*	-

Napomena: Rezultati muškaraca ($N = 57$) prikazani su ispod, a žena ($N = 93$) iznad dijagonale

* $p < .01$

Tablica 5 jasno ukazuje na odnose između proučavanih varijabli, koji se kreću u rasponu od umjerenih do visokih korelacija. Razmotrivši ih zajedno, nameće se zaključak da sudionici koji sami konzumiraju veći broj alkoholnih pića u jednom navratu u velikoj većini slučajeva ujedno i preferiraju takve partnere te su poprilično uspješni u njihovom pronalaženju.

Tablica 6. *Korelacije učestalosti osobnog, preferiranog partnerovog i stvarnog partnerovog pijenja alkoholnih pića*

	(1)	(2)	(3)
(1) Učestalost osobne konzumacije alkoholnih pića	-	,79*	,52*
(2) Preferirana učestalost partnerove konzumacije alkoholnih pića	,53*	-	,65*
(3) Stvarna učestalost partnerove konzumacije alkoholnih pića	,20	,38*	-

Napomena: Rezultati muškaraca ($N = 57$) prikazani su ispod, a žena ($N = 93$) iznad dijagonale

* $p < .05$

Tablica 6 upućuje na spolne razlike u povezanosti učestalosti osobne i partnerove stvarne konzumacije alkoholnih pića ($z = -2.21$, $p < .05$), pri čemu žene koje češće konzumiraju alkoholna pića pronalaze i takve partnere ($r = .52$, $p < .001$), no partnerice muškaraca koji češće piju alkoholna pića same ne piju ništa češće od prosjeka ($r = .20$, $p > .05$). S obzirom na to, nije neobična ni pojava spolnih razlika u povezanosti preferirane i

stvarne partnerove učestalosti konzumacije alkoholnih pića ($z = -2.18, p < .01$), pri čemu se ženske preferencije partnerove konzumacije alkoholnih pića češće odražavaju u stvarnosti ($r = .65, p < .001$) od muških ($r = .38, p < .01$). Prema tome, tablica 6. ukazuje da iako i muškarci i žene koji češće konzumiraju alkoholna pića preferiraju partnere koji ih također češće konzumiraju, muške preferencije se, usporedbi sa ženskima, rjeđe ostvaruju.

Rasprava

Ovim su istraživanjem ispitane razlike u procijenjenoj privlačnosti osoba suprotnog spola s obzirom na njihov spol te kontekst i učestalost konzumacije alkoholnih pića na hrvatskom uzorku studenata. Dobiveni nalazi uglavnom potvrđuju nalaze prethodnih, sličnih istraživanja, ali donose i neke novine u područje.

Sukladno očekivanjima, procjene privlačnosti osobe suprotnog spola za različite oblike međuljudskih odnosa, točnije za prijateljski i suradnički te kratkoročni i dugoročni romantični odnos, međusobno su značajno povezane. Očekivano, najviše korelacije utvrđene su kod procjena privlačnosti za suradnički i prijateljski odnos te za kratkoročan i dugoročan romantični odnos budući da su ti odnosi vjerojatno međusobno i najbliži prema svojoj prirodi i uobičajenim interakcijama. Čini se kako su sudionici pri procjeni privlačnosti osobe suprotnoga spola za različite oblike međuljudskih odnosa najviše razlikovali suradnički i kratkoročni romantični odnos pa su tako procjene za ova dva oblika međuljudskih odnosa najmanje povezane, premda se povezanost pokazala značajnom.

Količina pijenja alkoholnih pića pokazala se relevantnom za suradničke i dugoročne romantične odnose, nezavisno od ostalih nezavisnih varijabli. Sukladno prethodnim sličnim istraživanjima (Van i Lettow i sur., 2013b; Young i sur., 2016) najmanje privlačnima procijenjene su osobe koje piju prekomjerno, odnosno koje jednom tjedno tijekom jedne prigode popiju šest ili više alkoholnih pića. Iako su prethodna istraživanja pokazala da se osobe koje umjereno piju alkoholna pića opisuju pozitivnije od osoba koje uopće ne piju (Van i Lettow i sur., 2013a) te da se osobe koje piju u društvu i liječeni alkoholičari procjenjuju privlačnijima od apstinenata (Young i sur., 2016), ovo istraživanje nije potvrdilo takve nalaze. Naime, osobe koje piju umjereno, odnosno tijekom jedne prigode konzumiraju dva alkoholna pića procijenjena su podjednako privlačnima kao i osobe koje uopće ne piju alkoholna pića. Budući da je studentima pijenje sasvim uobičajeno pa čak i normativno ponašanje (Colby, Colby i Raymond, 2009), moguće je da pijenje dva alkoholna pića jednom tjedno nisu percipirali kao umjereno pijenje, nego su ga izjednačavali s nepijenjem. Poznato je da studenti oba spola značajno precjenjuju količinu i učestalost konzumacije alkoholnih pića kod svojih vršnjaka (Lewis i Neighbors, 2004) pa je moguće da je studentima kriterij za umjereno pijenje bio nešto viši od dva alkoholna pića jednom tjedno te su ga stoga gotovo izjednačavali s nepijenjem. Količina pijenja alkoholnih pića pokazala se značajnom za suradnički i dugoročni romantični odnos, ali ne i za prijateljski te kratkoročni romantični odnos. Budući da

suradnički i dugoročni odnos podrazumijevaju veće i dugoročnije ulaganje u odnos te da se u takvim odnosima od partnera očekuju veća odgovornost i pouzdanost, moguće je da je za ulaženje u takav oblik odnosa važno u obzir uzeti partnerove navike pijenja alkoholnih pića. S druge strane, u prijateljski i kratkoročni romantični odnos ulazi se spontanije, a druženje je opuštenije, te sudionicima navike pijenja osobe suprotnoga spola stoga mogu biti manje važne.

Spol sudionika također se pokazao značajnim za procjene privlačnosti osobe suprotnog spola za kratkoročan i dugoročan romantični odnos, pri čemu se žene davale značajno niže procjene privlačnosti od muškaraca. Takvi nalazi u skladu su s rezultatima sličnog istraživanja u kojem su žene bile strože od muškaraca u procjenama prihvatljivosti opijanja u različitim društvenim kontekstima (Fjæra i sur., 2016). Moguće je da su muškarci davali veće procjene privlačnosti profila od žena jer su značajno rjeđe od žena za vrijeme provođenja istraživanja bili u nekom obliku romantičnog odnosa, a ako su i bili, ta je veza u prosjeku trajala nešto kraće, nego kod žena. Naime, osobe privržene partneru, što je naravno vjerojatnije ako su u romantičnoj vezi, u značajno većoj mjeri potencijalno alternativne partnere smatraju manje privlačnima te ih odbijaju (Johnson i Rusbult, 1989). Osim toga, žene i muškarci su se tijekom evolucije suočavali s različitim adaptivnim problemima te se uvelike razlikuju prema svojim preferencijama i strategijama biranja partnera za dugoročni i kratkoročni oblik veze (Buss i Schmitt, 1993). Stoga je moguće da je spol bio relevantan upravo za procjene privlačnosti za kratkoročan i dugoročan romantični odnos, ali ne i za suradnički i prijateljski odnos. S druge strane, pri biranju suradnika i prijatelja, muškarcima i ženama su vjerojatno važne slične osobine.

Premda su prethodna istraživanja pokazala kako društvo u značajno manjoj mjeri odobrava konzumaciju alkoholnih pića kod žena (Blume, 1991) te da se žene koje tijekom izlaska s muškarcem piju alkoholna pića procjenjuju manje privlačnima (George, Gournic i McAfee, 1988), u ovom istraživanju nije utvrđena značajna interakcija spola i količine konzumacije alkoholnih pića. Nekoliko je mogućih razloga zbog kojih muškarci i žene nisu različito procjenjivali privlačnost osobe suprotnog spola ovisno o količini konzumacije alkoholnih pića. Prije svega, sudionici ovog istraživanja bili su studenti, a pokazalo se kako najveći broj studenata alkohol pije šest ili više puta mjesečno, pri čemu u prosječnom danu popiju jedno ili dva pića (Kuzman, 2011). Ekscesivno epizodično pijenje alkoholnih pića također je često prisutan obrazac pijenja kojeg prakticira gotovo polovica učenika u Hrvatskoj (ESPAD, 2016). Pijenje alkoholnih pića kod studenata je uobičajeno i potiče socijalizaciju s

vršnjacima (Colby, Colby i Raymond, 2009). Iako muškarci u prosjeku piju više od žena (Mäkelä i sur., 2006; Kuzman, 2011), čini se da je ženama pijenje alkoholnih pića podjednako prihvatljivo i uobičajeno kao i muškarcima, osobito u mlađoj dobi. Drugo, razlike bi možda bile izrazitije i postale značajne kada bi se povećao broj popijenih alkoholnih pića procjenjivane osobe tijekom jedne prigode. Naime, pokazalo se da mladi tijekom jedne prigode popiju značajno više od mjerene praga za ekscesivno epizodično pijenje (Patrick i sur., 2013) pa se u nekim istraživanjima predlaže značajno podizanje tradicionalnog kriterija od pet ili šest alkoholnih pića tijekom jedne prigode (White, Kraus i Swartzwelder, 2006; Patrick i sur., 2013). Podizanjem kriterija moglo bi se bolje istražiti navike pijenja i identificirati problematično pijenje kod mladih (White, Kraus i Swartzwelder, 2006; Patrick i sur., 2013).

Iako su Lo Monaco i suradnici (2011) na studentima u Francuskoj pokazali da se značajno pozitivnije procjenjuju vršnjaci koji alkoholna pića piju u društvu, nego oni koji piju sami, ovo istraživanje nije potvrdilo takve nalaze. Suprotno očekivanjima, nalazi su pokazali kako studenti podjednako privlačnima procjenjuju osobe suprotnog spola neovisno o tome je li osoba prikazana kao da pije sama kod kuće ili u društvu za vrijeme izlaska. Moguće je da su takvi nalazi dobiveni zbog različitih normi pijenja u Hrvatskoj i Francuskoj što potvrđuju i rezultati istraživanja o prevalenciji i navikama uzimanja sredstava ovisnosti na hrvatskim i francuskim učenicima (ESPAD, 2016). U Hrvatskoj je 51% mladića i 42% djevojaka izjavilo da su u posljednjih 30 dana tijekom barem jedne prilike popili pet ili više alkoholnih pića, dok je isto u Francuskoj izjavilo 35% mladića i 28% djevojaka (ESPAD, 2016). Osim toga, prema istom istraživanju, hrvatski učenici tijekom jednog mjeseca piju alkoholna pića nešto češće od svojih francuskih kolega. U Hrvatskoj je pijenje alkoholnih pića vrlo rašireno te se povezuje s opuštanjem i relaksacijom (Sakoman, Kuzman i Raboteg-Šarić, 1999) pa je moguće da su studenti samotno pijenje procijenili uobičajenim načinom opuštanja. Osim toga, istraživanje na studentima u SAD-u koji barem jednom mjesečno tijekom jedne prilike popiju četiri (žene), te pet ili više alkoholnih pića (muškarci), pokazalo je kako se oni koji piju u društvu i oni koji piju sami ne razlikuju značajno prema svojoj društvenoj mreži i socijalnoj podršci (Gonzalez i Skewes, 2013). Moguće je da sudionici ovog istraživanja samotno pijenje nisu povezivali s društvenom izoliranošću i ovisnosti kao u istraživanju na francuskim studentima (Lo Monaco i sur., 2011), nego su ga smatrali uobičajenim oblikom ponašanja koji nije povezan sa socijalnom mrežom i općenito društvenošću.

Kada su se procjene privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa gledale zajedno, tri osobine ličnosti, ugodnost, ekstraverzija i savjesnost, djelovale su na razlike u procjenama privlačnosti osobe suprotnoga spola. Kada su se gledale razlike u procjenama privlačnosti osobe suprotnog spola za pojedinačne oblike međuljudskih odnosa, savjesnost nije dosegla razinu značajnosti. Iako, koliko nam je poznato, do danas nisu istraživane procjene privlačnosti osoba s obzirom na njihovo pijenje, a koje je u obzir uzimalo osobine ličnosti procjenjivača, slična istraživanja koja su se bavila povezanošću navika konzumacije alkoholnih pića i osobina ličnosti pokazala su kako osobe s nižim rezultatima na skali savjesnosti piju više (Kashdan, Vetter i Collins, 2005; Hakulinen i sur., 2015; Kalebić Maglica i Martinac Dorčić, 2015). Budući da je pijenje alkoholnih pića studentima uobičajeno i prihvatljivo ponašanje (Colby, Colby i Raymond, 2009), moguće je da savjesnost osobe nema toliko bitnu ulogu u procjenama privlačnosti druge osobe za različite oblike odnosa, koliko je bitna za vlastite navike pijenja.

U istraživanju na uzorku učenika od 13 do 15 godina utvrđeno je kako su pozitivnije i tolerantnije stavove prema konzumaciji sredstava ovisnosti imale ekstravertiranije osobe, osobe s nižim rezultatima na skali psihoticizma te višim rezultatima na skali neuroticizma (Francis, 1997). Meta-analiza o povezanosti osobina ličnosti i količine konzumacije alkoholnih pića na sudionicima u SAD-u i UK-u pokazala je da osobe koje postižu više rezultate na skali ekstraverzije te niže rezultate na skali savjesnosti u većoj mjeri konzumiraju alkoholna pića te imaju veću tendenciju da u budućnosti piju prekomjerno (Hakulinen i sur., 2015). U ovom je istraživanju utvrđeno da ekstraverzija procjenjivača ima značajnu moderatorsku ulogu u procjenama privlačnosti osobe suprotnog spola za kratkoročni romantični odnos. Moguće je da su ekstravertiraniji pojedinci davali više procjene privlačnosti za kratkoročan odnos jer su aktivnije i češće se upuštaju u takve odnose od introverata. Naime, jedna od osobina povezanih s ekstraverzijom je traženje uzbuđenja (Gullone i Moore, 2000; Hakulinen i sur., 2015), a ulaženje u kratkoročne romantične odnose moglo bi predstavljati oblik uzbuđenja za visoko ekstravertirane. Istraživanje na studentima u SAD-u pokazalo je da se ekstravertiraniji muškarci značajno češće upuštaju u rizična seksualna ponašanja od introverata (Turchik, Garske, Probst i Irvin, 2010), a slično istraživanje na studentima u Njemačkoj i Španjolskoj pokazalo je kako su ekstravertiranije osobe oba spola sklonije upustiti se u seksualne odnose na jednu noć s osobom koju su tek upoznali (Kaspar, Buss, Rogner i Gnams, 2016).

Ovo istraživanje pokazalo je da je ugodnost procjenjivača djelovala na procjene privlačnosti osobe suprotnog spola za prijateljski, suradnički i dugoročni romantični odnos. Sudionici koji su postigli više rezultate na skali ugodnosti procjenjivali su osobe s profila značajno privlačnijima od sudionika s nižim rezultatima na istoj skali. Različita su istraživanja pokazala kako ljudi s višim rezultatima na skali ugodnosti općenito druge percipiraju kao pozitivne, ugodne i pouzdane (Paulhus i Reynolds, 1995; Wood, Harms i Vazire, 2010) pa je moguće da se ugodnim ljudima općenito sviđa veći broj ljudi te da imaju pozitivnije prve dojmove o nepoznatim osobama.

S obzirom na to da je kod partnera koji se uvelike razlikuju prema navikama pijenja alkoholnih pića prisutan veći broj tenzija te veće neslaganje (Ostermann, Sloan i Taylor, 2005), ne iznenađuju dobiveni rezultati ovog istraživanja koji pokazuju da su sudionici koji sami konzumiraju veći broj alkoholnih pića u jednom navratu uglavnom i preferirali partnere sa sličnim navikama pijenja. Slične navike pijenja alkoholnih pića doprinose zadovoljstvu vezom, a kada jedno od partnera pije prekomjerno, kvaliteta komunikacije i opći ton među partnerima značajno se smanjuje (Fischer i sur., 2005). Ovo je istraživanje pokazalo i da su sudionici općenito bili poprilično uspješni u pronalaženju romantičnih partnera čije su navike konzumacije alkoholnih pića slične navikama koje bi oni sami kod partnera preferirali.

Kada je riječ o pronalaženju partnera čije su navike pijenja u skladu s osobnim preferencijama, žene su bile uspješnije od muškaraca. Naime, žene koje su češće konzumirale alkoholna pića češće su i pronalazile takve partnere, dok partnerice muškaraca koji su češće pili alkoholna pića nisu pile ništa češće od prosjeka. Takvi nalazi ne iznenađuju budući da se pokazalo kako muškarci općenito više od žena konzumiraju alkoholna pića (Mäkelä i sur., 2006; Nolen-Hoeksema i Hilt, 2006; Kuzman, 2011), a budući da muškaraca koji češće konzumiraju alkoholna pića ima više nego žena, teže im je pronaći partnericu s podjednakim navikama pijenja. U istraživanju Derricka i suradnika (2010) pokazalo se da je u bračnim parovima u kojima je jedan od partnera prekomjerno konzumirao alkoholna pića, taj partner gotovo tri puta češće bio muškarac. Osim što alkoholna pića konzumira veći broj muškaraca nego žena, društvo općenito pozitivnije gleda na pijenje muškaraca, nego na pijenje žena (Blume, 1991). I žene same smatraju da pijenje alkoholnih pića više priliči muškarcu, nego ženi (Nolen-Hoeksema, 2004), pa bi i to mogao biti jedan od čimbenika koji potpomaže opstajanje veza u kojima muškarac pije prekomjerno, a žene ne.

Na rezultate ovog istraživanja mogla su djelovati i neka ograničenja. Ponajprije, valja u obzir uzeti da je istraživanje provedeno na uzorku studenata pa se preporučuje dobivene rezultate na opću populaciju generalizirati s dozom zadržske. Studenti se od opće populacije razlikuju prema nekim karakteristikama, prvenstveno u razini obrazovanja, što potencijalno može ukazivati na njihove različite preferencije pri procjeni privlačnosti za različite oblike međuljudskih odnosa. Postoji mogućnost da bi dobiveni efekti, osobito za dugoročni romantični odnos, bili naglašeniji da je istraživanje provedeno na uzorku koji sačinjavaju sudionici u kasnim dvadesetim godinama, a ne ranim dvadesetima kao što je bio slučaj u ovom istraživanju, budući da je odabir partnera za dugoročnu vezu u njihovoj dobi od veće važnosti (Berk, 2008).

Također, dodatno ograničenje ovog istraživanja odnosi se na *online* način provedbe. *Online* provođenje istraživanja, uz svoje jasne prednosti poput ekonomičnosti, uštede vremena te olakšanog pristupa ciljanoj populaciji, ima i svoja ograničenja koja prije svega proizlaze iz činjenice kako istraživač nije prisutan uz sudionika u trenutku ispunjavanja upitnika. Naime, jedna osoba može više puta ispuniti anketu ili je uopće ne mora ispuniti baš ona. Također, može je ispunjavati u društvu drugih ljudi te zbog toga davati odgovore različite onima koje bi dala da je sama ispunjavala upitnik, što može dovesti do socijalno poželjnog odgovaranja (Milas, 2005). Ipak, socijalno poželjno odgovaranje se u ovom istraživanju nastojalo svesti na minimum kroz uputu kojom se sudionicima jamčila anonimnost.

Istraživanja su pokazala kako mladi često piju ekscesivno, a u jednom navratu često popiju značajno više od pet ili šest alkoholnih pića (White, Kraus i Swartzwelder, 2006; Patrick i sur., 2013), što se dosad uobičajeno uzimalo kao kriterij za ekscesivno epizodično pijenje. Mladi u Hrvatskoj također nisu izuzetak (ESPAD, 2016), pa bi u budućim istraživanjima bilo korisno uvesti više razina varijable količine pijenja kako bi se preciznije odredilo koju granicu konzumacije alkoholnih pića sudionici smatraju prihvatljivom. Također, budući da su u ovom istraživanju sudjelovali samo studenti u ranim dvadesetim godinama, u budućim bi istraživanjima bilo zanimljivo uključiti sudionike različitog stupnja obrazovanja i dobi, poglavito osobe u kasnim dvadesetima kojima je odabir dugoročnog partnera jedan od najvažnijih razvojnih zadataka (Berk, 2008). Zanimljivo bi bilo uključiti i neke dodatne varijable u istraživanje, kao što su motivi pijenja procjenjivane osobe. Naime, pokazalo se da ljudi konzumiraju alkoholna pića iz različitih razloga, kako bi se osjećali dijelom društva i socijalizirali, kako bi se lakše nosili sa svakodnevnim problemima ili kako bi uživali u

osjećaju pobuđenosti kojeg im alkohol donosi (Kuntsche i sur., 2006). Moguće je da bi upravo različiti motivi za pijenje alkoholnih pića djelovali na procjene privlačnosti osobe za različite oblike međuljudskih odnosa. Osim toga, bilo bi zanimljivo kroz fotografije uključiti i fizički izgled procjenjivanih osoba te provjeriti postoji li značajna interakcija količine pijenja alkoholnih pića i fizičke privlačnosti koja djeluje na procjene privlačnosti osobe za različite oblike međuljudskih odnosa.

Općenito gledano, istraživanje je pružilo vrijedan uvid u odnos količine i konteksta konzumacije alkoholnih pića, spola i procijenjene privlačnosti osobe suprotnog spola na hrvatskom uzorku studenata. Budući da se radi o relativno neistraženom području, ovo istraživanje ponajprije doprinosi boljem razumijevanju odnosa privlačnosti i konzumacije alkoholnih pića kod mladih, ali i pruža praktične implikacije u prevenciji problematičnog pijenja. Nalazi da su osobe koje piju prekomjerno procjenjivane značajno manje privlačnima od osoba koje ne piju, ili piju umjereno, za dugoročan romantični te suradnički odnos, mogu poslužiti u edukaciji mladih i prevenciji pijenja alkoholnih pića. Naime, mladi pijenje alkoholnih pića uglavnom smatraju uobičajenim ponašanjem (Colby, Colby i Raymond, 2009), a često i precjenjuju pijenje kod svojih vršnjaka (Lewis i Neighbors, 2004). Osvještavanjem tih činjenica i educiranjem da za dugoročne oblike međuljudskih odnosa koji zahtijevaju više ulaganja, prekomjerno pijenje kod druge osobe nije poželjno niti privlačno, mogle bi se smanjiti količina i učestalost konzumacije alkoholnih pića. Prilikom edukacije mladih i promicanja nepijenja valjalo bi svakako u obzir uzeti i to da su rezultati istraživanja na hrvatskim studentima pokazali kako su osobe suprotnog spola procjenjivane podjednako privlačnima kada su pile same kao i onda kada su pile u društvu.

Zaključak

Rezultati istraživanja u određenoj su mjeri potvrdili očekivanja o razlikama u procijenjenoj privlačnosti osobe suprotnog spola za različite oblike međuljudskih odnosa s obzirom na spol sudionika, te kontekst i količinu konzumacije alkoholnih pića procjenjivane osobe.

1. Ovim istraživanjem potvrđeno je postojanje spolnih razlika u procjenama privlačnosti osoba suprotnog spola u kontekstu kratkoročnih i dugoročnih romantičnih odnosa, neovisno o ostalim nezavisnim varijablama, pri čemu su muškarci ženske profile procjenjivali privlačnijima, nego žene muške profile. Premda se očekivalo da će muškarci davati niže procjene privlačnosti žena koje piju prekomjerno za sve oblike međuljudskih odnosa, osim za kratkoročan romantični odnos, ovim istraživanjem nije utvrđena značajna interakcija spola i učestalosti konzumacije alkoholnih pića osobe čiji je profil prikazan. Suprotno očekivanjima, kontekst konzumacije alkoholnih pića nije se pokazao značajnim te su sudionici oba spola za sve oblike međuljudskih odnosa podjednako privlačnima procjenjivali osobe koje piju u društvu i osobe koje piju same. Sukladno očekivanjima, kod oba je spola potvrđen utjecaj količine konzumacije alkoholnih pića na procjene privlačnosti za suradnički i dugoročni romantični odnos, pri čemu su najmanje privlačnima procjenjivane osobe koje su jednom tjedno pile šest ili više alkoholnih pića. Osobe koje uopće ne piju alkoholna pića ili ih piju umjereno procjenjivane su podjednako privlačnima. Osobine ličnosti sudionika u ovo su istraživanje uključene kao kovarijati jer je utvrđeno da su sudionici koji su postizali viši rezultat na skali ekstraverzije davali više procjene privlačnosti za prijateljski odnos dok su više procjene za prijateljski, suradnički te dugoročni romantični odnos davali sudionici koji su postizali viši rezultat na skali ugodnosti.

2. Istraživanjem je potvrđena i značajna povezanost osobne konzumacije alkoholnih pića sudionika i preferirane te stvarne partnerove konzumacije alkoholnih pića. Sudionici koji sami konzumiraju veći broj alkoholnih pića u jednom navratu ujedno i preferiraju takve partnere te su uglavnom uspješni u njihovom pronalaženju. Utvrđene su i očekivane spolne razlike, pri čemu su žene koje su češće konzumirale alkoholna pića u usporedbi s muškarcima češće i pronalazile partnere sa sličnim navikama pijenja.

Literatura

- Amato P.R. i Previti, D. (2003). People's Reasons for Divorcing: Gender, Social Class, the Life Course, and Adjustment. *Journal of Family Issues*, 24(5), 602-626. doi: 10.1177/0192513X03254507
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Berk, L. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Blume, S. B. (1991). Sexuality and stigma: The alcoholic woman. *Alcohol Research and Health*, 15(2), 139-146.
- Borsari, B. i Carey, K. B. (2003). Descriptive and injunctive norms in college drinking: A meta-analytic integration. *Journal of Studies on Alcohol*, 64, 331-341.
- Brown, S. A., Tapert, S. F., Granholm, E. i Delis, D. C. (2000). Neurocognitive functioning of adolescents: Effects of protracted alcohol use. *Alcoholism: clinical and experimental research*, 24(2), 164-171.
- Buss, D. M. i Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective of human mating. *Psychological Review*, 100(2), 204-232.
- Caton, S. J., Nolan, L. J. i Hetherington, M. M. (2015). Alcohol, appetite and loss of restraint. *Current obesity reports*, 4(1), 99-105. doi:10.1007/s13679-014-0130-y
- Christiansen, M., Vik, P.W. i Jarchow, A. (2002). College student heavy drinking in social contexts versus alone. *Addictive Behaviors*, 27(3), 393-404. doi:[https://doi.org/10.1016/S0306-4603\(01\)00180-0](https://doi.org/10.1016/S0306-4603(01)00180-0)
- Colby, S.M., Colby, J.J. i Raymond, G.A. (2009). College versus the real world: student perceptions and implications for understanding heavy drinking among college students. *Addictive Behaviors*, 34(1), 17-27. doi:10.1016/j.addbeh.2008.07.023

- Conroy, D. i de Visser, R.O. (2014) Being a non-drinking student: an interpretative phenomenological analysis. *Psychology & Health*, 29, 536-551.
- Cuijpers, P. (2005). Prevention programmes for children of problem drinkers: A review. *Drugs: education, prevention and policy*, 12(6), 465–475.
- Dawson, D. A. (2003). Methodological Issues in Measuring Alcohol Use. *Alcohol Research and Health*, 27(1), 18-29.
- Dawson, D. A., Grant, B. F., Chou, S. P. i Stinson, F. S. (2007). The impact of partner alcohol problems on women's physical and mental health. *Journal of studies on alcohol and drugs*, 68(1), 66-75. doi: <http://dx.doi.org/10.15288/jsad.2007.68.66>
- Derrick, J. L., Leonard, K. E., Quigley, B. M., Houston, R. J., Testa, M. i Kubiak, A. (2010). Relationship-specific alcohol expectancies in couples with concordant and discrepant drinking patterns. *Journal of studies on alcohol and drugs*, 71(5), 761-768.
- ESPAD (2016). *ESPAD Report 2015: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- Fischer J. L., Fitzpatrick, J., Cleveland, B., Lee, J., McKnight, A. i Miller, B. (2005). Binge drinking in the context of romantic relationships. *Addictive Behaviors*, 30, 1496–1516. doi: 10.1016/j.addbeh.2005.03.004.
- Fjæra, E. G., Pedersen, W., Von Soest, T. i Gray, P. (2016). When is it OK to be drunk? Situational and cultural variations in the acceptability of visible intoxication in the UK and Norway. *International Journal of Drug Policy*, 29, 27-32. doi: <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2015.12.002>
- Francis, L. J. (1997). The impact of personality and religion on attitude towards substance use among 13–15 year olds. *Drug and Alcohol Dependence*, 44(2-3), 95-103. doi:[https://doi.org/10.1016/S0376-8716\(96\)01325-7](https://doi.org/10.1016/S0376-8716(96)01325-7)

- Francis, L. J., Fearn, M. i Lewis, C. A. (2005). The impact of personality and religion on attitudes toward alcohol among 16–18 year olds in Northern Ireland. *Journal of Religion and Health*, 44(3), 267-289.
- George, W. H., Gournic, S. J. i McAfee, M. P. (1988). Perceptions of post-drinking female sexuality: Effects of gender, beverage choice, and drink payment. *Journal of Applied Social Psychology*, 18, 1295-1317. doi:http://dx.doi.org/10.1111/j.1559-1816.1988.tb01208.x
- Gerrard, M., Gibbons, F. X., Reis-Bergan, M., Trudeau, L., Vande Lune, L. S. i Buunk, B. (2002). Inhibitory effects of drinker and nondrinker prototypes on adolescent alcohol consumption. *Health Psychology*, 21(6), 601–609.
- Glavak Tkalić, R., Miletić, G. M. i Maričić, J. (2016). *Uporaba sredstava ovisnosti u hrvatskom društvu: Istraživanje na općoj populaciji*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske
- Gmel, G., Rehm, J. i Kuntsche, E. (2003). Binge Drinking in Europe: Definitions, Epidemiology and Consequences. *Sucht: Zeitschrift für Wissenschaft und Praxis*, 49(2), 105-116.
- Gonzalez, V. M., Collins, R. L. i Bradizza, C. M. (2009). Solitary and social heavy drinking, suicidal ideation, and drinking motives in underage college drinkers. *Addictive Behaviors*, 34(12), 993-999. doi: 10.1016/j.addbeh.2009.06.001
- Gonzalez, V. M. i Skewes, M. C. (2013). Solitary heavy drinking, social relationships, and negative mood regulation in college drinkers. *Addiction Research & Theory*, 21(4), 285-294.
- Grant, B. F. (1998). The impact of a family history of alcoholism on the relationship between age at onset of alcohol use and DSM-IV alcohol dependence: results from the National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey. *Alcohol Research and Health*, 22(2), 144.
- Gullone, E. i Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23, 393-407. doi:10.1006/jado.2000.0327

- Hakulinen, C., Elovainio, M., Batty, G. D., Virtanen, M., Kivimäki, M. i Jokela, M. (2015). Personality and alcohol consumption: Pooled analysis of 72,949 adults from eight cohort studies. *Drug and alcohol dependence*, 151, 110-114. doi:10.1016/j.drugalcdep.2015.03.008
- Hatton, J., Burton, A., Nash, H., Munn, E., Burgoyne, L. i Sheron, N. (2009). Drinking patterns, dependency and life-time drinking history in alcohol-related liver disease. *Addiction*, 104(4), 587–592. doi: 10.1111/j.1360-0443.2008.02493.x
- Hingson, R. W., Heeren, T. i Winter, M. R. (2006). Age at drinking onset and alcohol dependence: age at onset, duration, and severity. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 160(7), 739-746. doi:10.1001/archpedi.160.7.739
- Howell, D. C. (2010). *Statistical methods for psychology* (7th ed.). Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
- Huckle, T., You, R. Q. i Casswell, S. (2010). Socio-economic status predicts drinking patterns but not alcohol-related consequences independently. *Addiction*, 105(7), 1192-1202. doi: 10.1111/j.1360-0443.2010.02931.x
- Johnson, D. J. i Rusbult, C. E. (1989). Resisting temptation: Devaluation of alternative partners as a means of maintaining commitment in close relationships. *Journal of personality and social Psychology*, 57(6), 967-980.
- Jones, S. C. i Donovan, R. J. (2001). Messages in alcohol advertising targeted to youth. *Australian and New Zealand journal of public health*, 25(2), 126-131.
- Kalebić Maglica, B. i Martinac Dorčić, T. (2015). Osobine ličnosti i socijalni faktori kao odrednice konzumacije cigareta i alkohola kod adolescenata. *Društvena Istraživanja*, 24(2), 197-217. doi:10.5559/di.24.2.02
- Kashdan, T. B., Vetter, C. J. i Collins, R. L. (2005). Substance use in young adults: associations with personality and gender. *Addictive Behaviors*, 30, 259-269.
- Kaspar, K., Buß, L. V., Rogner, J. i Gnambs, T. (2016). Engagement in one-night stands in Germany and Spain: Does personality matter?. *Personality and Individual Differences*, 92, 74-79. doi: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.013>

- Knibbe, R. A., Oostveen, T. i Van de Goor, I. (1991). Young people's alcohol consumption in public drinking places: Reasoned behaviour or related to the situation? *British Journal of Addiction*, 86, 1425–1433.
- Kuntsche, E., Knibbe, R., Gmel, G. i Engels, R. (2006). Who drinks and why? A review of socio-demographic, personality, and contextual issues behind the drinking motives in young people. *Addictive Behaviors*, 31, 1844 – 1857.
- Kuzman, M., Pejnović-Franelić, I., Pavić Šimetin, I., Mayer, D., Rojnić Palavra, I. i Pejak, M. (2011). *Navike i ponašanja u vezi sa zdravljem studenata prve godine studija Sveučilišta u Zagrebu i Rijeci*. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Larimer, M. E., Turner, A. P., Mallett, K. A. i Geisner, I. M. (2004). Predicting drinking behavior and alcohol-related problems among fraternity and sorority members: Examining the role of descriptive and injunctive norms. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18, 203-212.
- Leonard, K. E., Smith, P. H. i Homish, G. G. (2014). Concordant and discordant alcohol, tobacco, and marijuana use as predictors of marital dissolution. *Psychology of Addictive Behaviors*, 28(3), 780-789. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/a0034053>
- Lewis, M. A. i Neighbors, C. (2004). Gender-Specific Misperceptions of College Student Drinking Norms. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18(4), 334 –339. doi: 10.1037/0893-164X.18.4.334
- Lo Monaco, G. G., Piermattéo, A., Guimelli, C. i Ernst-Vintila, A. (2011). Using the black sheep effect to reveal normative stakes: The example of alcohol drinking contexts. *European Journal of Social Psychology*, 41, 1–5.
- Mäkelä, P. i sur. (2006). Drinking Patterns and their Gender Differences in Europe. *Alcohol & Alcoholism*, 41(1), 8–18. doi:10.1093/alcalc/agl071
- McCarty, D., Morrison, S. i Mills, K. C. (1983). Attitudes, Beliefs and Alcohol Use: An Analysis of Relationships. *Journal of Studies on Alcohol*, 44(2), 328-341.

- Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Mlačić, B. i Goldberg, L. R. (2007). An analysis of a cross-cultural personality inventory: The IPIP Big-Five Factors Markers in Croatia. *Journal of Personality Assessment*, 88(2), 168-177.
- Nash, S. G., McQueen, A. i Bray, J. H. (2005). Pathways to adolescent alcohol use: family environment, peer influence, and parental expectations. *Journal of Adolescent Health*, 37, 19-28.
- Nolen-Hoeksema, S. (2004). Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems. *Clinical Psychology Review*, 24, 981-1010. doi:10.1016/j.cpr.2004.08.003
- Nolen-Hoeksema, S. i Hilt, L. (2006). Possible contributors to the gender differences in alcohol use and problems. *The Journal of general psychology*, 133(4), 357-374.
- Ouellette, J. A., Gerrard, M., Gibbons, F. X. i Reis-Bergan, M. (1999). Parents, peers, and prototypes: Antecedents of adolescent alcohol expectancies, alcohol consumption, and alcohol-related life problems in rural youth. *Psychology of Addictive Behaviors*, 13(3), 183-197.
- Ostermann, J., Sloan F.A. i Taylor, D.H. (2005). Heavy alcohol use and marital dissolution in the USA. *Social Science and Medicine*, 61(11), 2304-2316. doi:https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2005.07.021
- Patrick, M. E., Schulenberg, J. E., Martz, M. E., Maggs, J. L., O'Malley, P. M. i Johnston, L. D. (2013). Extreme binge drinking among 12th-grade students in the United States prevalence and predictors. *JAMA Pediatrics*, 167(11), 1019-1025. doi:10.1001/jamapediatrics.2013.2392.
- Paulhus, D. L. i Reynolds, S. (1995). Enhancing target variance in personality impressions: Highlighting the person in person perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 1233-1242.

- Ray, G. T., Mertens, J. R. i Weisner, C. (2009). Family Members of Persons with Alcohol or Drug Dependence: Health Problems and Medical Cost Compared to Family Members of Persons with Diabetes and Asthma: Family Members of Persons with AODD. *Addiction*, 104(2), 203–214. doi:<http://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2008.02447.x>
- Rodriguez, L. M., DiBello, A. M. i Neighbors, C. (2013). Perceptions of Partner Drinking Problems, Regulation Strategies and Relationship Outcomes. *Addictive Behaviors*, 38(12), 2949-2957. doi: 10.1016/j.addbeh.2013.08.028
- Room, R., Babor, T. i Rehm J. (2005). Alcohol and public health. *Lancet*, 365, 519-530. doi:10.1016/S0140-6736(05)17870-2
- Sakoman, S., Kuzman, M. i Raboteg-Šarić, Z. (1999). Čimbenici rizika i obilježja navika pijenja alkohola među srednjoškolcima. *Društvena istraživanja*, 2-3(40-41), 373-396.
- Segrist, D. J. i Pettibone, J. C. (2009). Where's the Bar? Perceptions of heavy and problem drinking among college students. *Journal of Alcohol and Drug Education*, 53, 35–53.
- Solomon, S. D. i Harford, T. C. (1984). Drinking norms versus drinking behavior. *Alcoholism: Clinical and experimental research*, 8(5), 460-466. doi: 10.1111/j.1530-0277.1984.tb05702.x
- Spear, L. P. (1993). Adolescent period: Biological basis of vulnerability to develop alcoholism and other ethanol-mediated behaviors. *Review of NIAAA's Neuroscience and Behavioral Research Portfolio. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism*, 315-333.
- Steinberg, L. (2004). Risk taking in adolescence. What changes, and why? *New York Academy of Sciences*, 1021, 51–58.
- Stickley, A. i sur. (2015). Male solitary drinking and hazardous alcohol use in nine countries of the former Soviet Union. *Drug and Alcohol Dependence*, 150, 105–111. doi: <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2015.02.017>

- Stranges, S. i sur. (2004). Relationship of Alcohol Drinking Pattern to Risk of Hypertension: A Population-Based Study. *Hypertension*, 44, 813-819. doi: <https://doi.org/10.1161/01.HYP.0000146537.03103.f2>
- Turchik, J. A., Garske, J. P., Probst, D. R. i Irvin, C. R. (2010). Personality, Sexuality, and Substance Use as Predictors of Sexual Risk Taking in College Students. *The Journal of Sex Research*, 47(5), 411-419. doi:10.1080/00224490903161621
- Van Damme i sur. (2016). Context matters: Student-perceived binge drinking norms at faculty-level relate to binge drinking behavior in higher education. *Addictive behaviors*, 59, 89–94. doi:10.1016/j.addbeh.2016.03.011.
- Van Lettow B.V., De Vries H., Burdorf A., Norman P. i Van Empelen P. (2013). Associations between abstainer, moderate and heavy drinker prototypes and drinking behaviour in young adults. *Psychology & Health*, 28(12), 1407–1423.
- Van Lettow B., Vermunt, J.K., De Vries, H., Burdorf, A. i Van Empelen, P. (2013). Clustering of drinker prototype characteristics: What characterizes the typical drinker? *British Journal of Psychology*, 104, 382–399.
- Van Oers, J. A., Bongers, I. M., Van de Goor, L. A., & Garretsen, H. F. (1999). Alcohol consumption, alcohol-related problems, problem drinking, and socioeconomic status. *Alcohol and alcoholism*, 34(1), 78-88.
- Vilenne, A. i Quertemont, E. (2015). Explicit and implicit positive alcohol expectancies in problem and non-problem drinkers: differences across age groups from young adolescence to adulthood. *Frontiers in psychology*, 6(1773), 1-9. doi: 10.3389/fpsyg.2015.01773
- White, A. M., Kraus, C. L. i Swartzwelder, H. S. (2006). Many college freshmen drink at levels far beyond the binge threshold. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 30(6), 1006–1010.
- White, H. R. i Chen, P. H. (2002). Problem drinking and intimate partner violence. *Journal of studies on alcohol*, 63(2), 205-214. doi: <https://doi.org/10.15288/jsa.2002.63.205>

Wood, D., Harms, P. i Vazire, S. (2010). Perceiver effects as projective tests: What your perceptions of others say about you. *Journal of Personality and Social Psychology*, *99*, 174-190.

Wood, M. D., Nagoshi, C. T. i Dennis, D. A. (1992). Alcohol norms and expectations as predictors of alcohol use and problems in a college student sample. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, *18*, 461-476.

Young, C. M. i sur. (2016). I Like People Who Drink Like Me: Perceived Appeal as a Function of Drinking Status. *Addictive Behaviors*, *53*, 125–131. doi: 10.1016/j.addbeh.2015.10.003

Prilog 1

Primjer upitnika koji mjeri privlačnost osobe za kratkotočan i dugoročan romantični te prijateljski i suradnički odnos, ovisno o učestalosti i kontekstu konzumacije alkoholnih pića

Ivan

Pred Vama se nalazi profil nepoznate osobe koji se sastoji od teksta koji opisuje tu osobu. Pažljivo pročitajte tekst jer ćete nakon čitanja procjenjivati koliko biste rado s tom osobom ušli u prijateljski, suradnički i romantični odnos.

Ivan ima 23 godine, studira ekonomiju i trenutno je zadnja godina na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Rodom je iz okolice Karlovca, gdje u obiteljskoj kući s njegovim roditeljima stanuju i njegovi mlađi brat i sestra, Goran i Danijela. S obzirom na to da studira van mjesta prebivališta, već nekoliko godina živi s jednim cimerom u iznajmljenom stanu u Zagrebu. Kad uhvati priliku, radi kao konobar u jednom kafiću u blizini zgrade u kojoj živi.

Ivan ima smeđu kosu i smeđe oči. U dobroj je tjelesnoj formi jer voli sport i najmanje dva puta tjedno ide na trčanje. Često sa sobom vodi i svog psa Rona kojeg obožava. U slobodno vrijeme voli gledati komedije i družiti se s kolegama s fakulteta ili posla. Najbolji prijatelj mu je Renato s kojim se sprijateljio još na prvoj godini studija. Njih dvojica zajedno s ostalim društvom izlaze van jednom tjedno, pri čemu Ivan obično popije šest ili više alkoholnih pića. Kad je sam, Ivan slobodno vrijeme najviše voli provoditi na svojem tabletu isprobavajući razne igre i aplikacije.

Ivan je do sada sve ispite na fakultetu položio u roku. Nada se kako će jednako uspješno dovršiti svoj studij i potom pronaći posao u struci. Što se tiče statusa veze, Ivan je već nekoliko mjeseci slobodan.

Molimo Vas da na skali od 1 do 7, pri čemu je 1 („Nimalo“), a 7 („Izrazito“), procijenite koliko biste rado s Ivanom ušli u:

- prijateljski odnos
- suradnički odnos
- kratkoročan romantični odnos (Molimo Vas da ovo pitanje preskočite ukoliko ste homoseksualne orijentacije.)
- dugoročan romantični odnos (Molimo Vas da ovo pitanje preskočite ukoliko ste homoseksualne orijentacije.)

Prilog 2

Primjer upitnika koji mjeri sudionikove navike pijenja alkohola te preferirano i stvarno pije kod njihovih partnera

Koliko često u prosjeku pijete alkohol tijekom jednog mjeseca?

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: Uopće ne; Manje od jednom mjesečno; Jednom mjesečno; Dvaput mjesečno; Tripu mjesečno; Jednom tjedno; Dvaput tjedno; Triput tjedno; Četiri puta tjedno; Pet puta tjedno; Šest puta tjedno; Svaki dan

Koliko alkoholnih pića u prosjeku popijete u jednom navratu, odnosno tijekom jedne prilike?

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: 0; 1; 2; 3; 4; 5; 6 ili više

Koliko često biste preferirali da Vaš/a romantični/na partner/ica pije alkohol u prosjeku tijekom jednog mjeseca?

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: Uopće ne; Manje od jednom mjesečno; Jednom mjesečno; Dvaput mjesečno; Tripu mjesečno; Jednom tjedno; Dvaput tjedno; Triput tjedno; Četiri puta tjedno; Pet puta tjedno; Šest puta tjedno; Svaki dan

Koliko alkoholnih pića biste preferirali da Vaš/a romantični/na partner/ica u prosjeku popije u jednom navratu, odnosno tijekom jedne prilike?

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: 0; 1; 2; 3; 4; 5; 6 ili više

Koliko često Vaš/a romantični/na partner/ica pije alkohol u prosjeku tijekom jednog mjeseca?
(Molim Vas da na ovo pitanje odgovorite samo ukoliko ste trenutno u romantičnoj vezi ili u braku.)

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: *Uopće ne; Manje od jednom mjesečno; Jednom mjesečno; Dvaput mjesečno; Tripu mjesečno; Jednom tjedno; Dvaput tjedno; Triput tjedno; Četiri puta tjedno; Pet puta tjedno; Šest puta tjedno; Svaki dan*

Koliko alkoholnih pića Vaš/a romantični/na partner/ica u prosjeku popije u jednom navratu, odnosno tijekom jedne prilike? (*Molim Vas da na ovo pitanje odgovorite samo ukoliko ste trenutno u romantičnoj vezi ili u braku.*)

Moguće je odabrati jedan od sljedećih odgovora: *0; 1; 2; 3; 4; 5; 6 ili više*